

APOCALIPSI

JESUCRITOBA JUAĽA

CAWABIÐA

Jesu ume nĩbaða JuaĽba naĽ cartada ɓasia. Poa 95are ɓasia. Griego bedede apocalipsiba jara ɓa “unubida” wa “cawabida.”

Domitiano abadada poa 81neba aɓa 96ɗaa Romanebema boro basía. MaĽ ewaride leyda ɓasidaa jūmarāba Ācōrēa bia bedeabɓa quĩrāca Romanebema boroa bia bedeadida panɓa. Māwā oé ɓa carea JuaĽra preso ɓasia.

MaĽne Jesucritoba JuaĽa naĽ cartara ɓabisia djabarā siete purude ɓearā itea. Jesuba ɓabidada JuaĽba jūma cāimocara quĩrāca unusia. JuaĽba Jesu iĵā ɓearāa cawabisia Jesura wārāda ādjirā ume ɓaɗa idjaba dārāéne dji quĩrūda jūma poyaida. Jarasia Jesucrito zedacarea Ācōrēba diauruda, jūma idjiare ɓea sida babueida. Idjaba jarasia diauruba Critoderā beabara sida ewariza Ācōrē purude bia duananida.

Dadjirāba naĽ crīcha droma 2:10de ɓá ɓara quĩrānebadida panɓa: “Bārā dārāéne bia mīgaɗira wayarānada. ¡Ūrīnada! Diauruba ĀCɓɓa bārānebemada preso jidabiya iĵā panani cawaya. Bārāra dārānaé bia mīgaɗia. Baribara bārā beabada sida iĵā pananada. MaĽbe mĽa bārāra ewariza zocai ɓaya.”

NaĽ cartade JuaĽba naārā ɓaɗa

1 ¹MĽra Jesucrito nezoca JuaĽa. NaĽ cartade ɓá ɓa Jesucritoba bajāneba mĽa cawabidada. MaĽ cawabidara Ācōrēba Jesucritoba cawabisia idji iĵā ɓea cawabimārēā dārāéne cārēda sāwāida.^a Jesucritoba bajānebema nezocada mĽmaa diabuesia mĽra cawabimārēā. ²Jūma mĽa ununara wārāda jara ɓa. MĽa jaraya naĽ bedeara Ācōrēneba ze ɓaɗa idjaba Jesucritoba wārāda cawabisida. ³MaĽ sāwāinebema bedea djabarā quĩrāpita leɓarara bio bia ɓaya. Idjaba naĽ bedea ūrīnapeda iĵā o ɓeara bio bia ɓeaɗia, naĽ bedeara dārāéne māwāi bērā.

a 1:1. *Idji iĵā ɓea.* Griego bedede ɓá ɓa “nezocarāa.”

Djabarā Asia druadebema itea Juaġba ħada

⁴Māra Juaġa. Nañ cartara ħabara djabarā Asia druadebemarā itea. Siete puruġaa diabuebala. Māa quīrīā ħa Ācōrēba idji biadeba bārara careba ħaida idjaba necai ħaira bārāa dia ħaida. Idjira ħa, naēna ħasia, idjaba ewariza ħaya. Idjaba māa quīrīā ħa Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita siete jaure panġba māwā o pananida.^b ⁵Mañ awara quīrīā ħa Jesucritoba māwā o ħaida. Idjia Ācōrēnebemada wārāda jarabaria. Beu ħadada naārā ġrēbasia ewariza zocai bai carea. Jūma nañ ējūānebema bororā cāyābara dji dromaara ħa. Idjia dadjirāra quīrīā ħa idjaba idji oadeba cadjiruadebemada ēdra ħasia. ⁶Dadjirāra ħasia Ācōrē puruġe sacerdoteda beadamārēā. Māwā idji Zeza Ācōrēba quīrīā ħara o panania. Idjia bia bedeadida panġa. Bia ħa idjidra ewariza jūmarā Boroda ħaida. Wārāda bia ħa māwā ħaida.^c

⁷Ūrīnadua. Critora ġārārāne zeya. Mañne jūmarāba ununia. Idji supedada bida ununia.

Idji unubadade jūma nañ ējūānebemara jīānia.^d Wārāda māwā ħaya.

⁸Dadjirā Boroba jarasia: “Māra ne jūma poya o ħa Ācōrēa. Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa.^e Maġba jara ħa māra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Māra ħa, naēna ħasia, idjaba ewariza ħaya.”

Juaġba Crito ununa

⁹Māra bārā djaba Juaġa. Dadjirāra Jesucrito ume panġ bēra māra bārā ume Ācōrē puruġebemaa, bārā ume bia mīga ħa, idjaba bārā ume jūma droa ħa. Ācōrē bedea jaradia ħa carea idjaba Jesuġebema wārāana a ħa carea māra morro droma Patmo abadade ħasidaa. ¹⁰Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride māra Ācōrē Jauredeba ħasia.^f Mañne mġ ēcarraare abaġba bedea ħada ūrīsia. Idji bedeara cachiru ġigua quīrāca ħasia. ¹¹Maġba jarasia: “Ĥa unubārada cartade ħapeda djabarā siete puru beade panġmaa diabuedua: Epesodaa, Esmirnanaa, Pergamonaa, Tiadiradaa, Sardidaa, Piladelpiadaa, idjaba Laodiceadaa.”^g

¹²Mañne māa jēda acasia caida bedea ħa cawaya. Acabaraġe siete ībīrā oro odada unusia. ¹³Mañ siete ībīrā ēsi ēberā zaca ħada unusia.^h Idjia cacuade ġā ħara edu jīrū daucha jūē ħasia. Idji ju caita oro odada trājġ ħasia. ¹⁴Idji buġara

b 1:4. *Siete jaure panġba.* Ĥaġamaara māñ siete jaure panġa Ācōrē Jaureda māwā ħa. Idjaba Ĥaġamaara māñ jaure siete panġa bajānebema nezocarā dji dromada māwā beaa. **c 1:6.** *Wārāda bia ħa māwā ħaida.* Griego bedeadē ħā ħa: “Amén.” **d 1:7.** Mateo 24:30; Juaġ 19:34-37. **e 1:8.** Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. **f 1:10.** *Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride.* Jesu ġrēbaġacarea domiaza djabarāba idji ġrēbaġara quīrānebabadjidaa. Idira domingoza māwā obadaa. **g 1:11.** Griego bedeadē Ĥaġa cartade nañ sida ħā ħa: “Māra dji Alpaa idjaba dji Omegaa. Maġba jara ħa māra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada.” **h 1:13.** *Ĥeberā zaca ħada.* Griego bedeadē nāwā ħā ħa: “Nañ djara edaġaca ħada unusia.” Abari quīrāca jara ħa Daniel 7:13ġe.

totroa querasia oveja cara quĩrãca wa nieve quĩrãca. Idji daura tɔba urua quĩrãca basia. ¹⁵Idji jĩrũra bronce tɔbaɗe dorrabaripeda ɔraɗa quĩrãca urua basia. Idji bedeara do jururua ɓa quĩrãca jĩguasia. ¹⁶Idji jɔwa araare chĩdauda siete erobasia. Idji itedeɓa djõbada neco quĩda umena pewedeɓa era ɓaɗa odja nũmasia. Idji quĩrãra ɔmãɗau dorrodorɗa quĩrãca basia.

¹⁷Idji unuside ne wayaaba mɔra idji jĩrũ caita beuda quĩrãca egode tabesia. Baribarɔ idji jɔwa araarebemada mɔ ɔrɔ ɓaɗa jarasia: “Ne wayarãdua. Mɔra dji naãrãbemaɗa idjaba dji jĩrũarebemaɗa. ¹⁸Mɔra dji Zocai ɓa. Mɔra beudamĩna aɗɗua zocai ɓaɗa, idjaba ewariza zocai ɓaya. Mɔabarɔ beudarãra ɔrẽbabida ɓa.” ¹⁹ɓa unu ɓaɗa cartade ɓaɗua. Idi sãwã nũmɗa idjaba jĩrũare sãwã nũmainebema sida ɓaɗua. ²⁰Mɔ cawabiya ɓa ununa siete chĩɗau mɔ jɔwa araarebemane erobaba cãrẽda jara ɓaɗa idjaba maɔ siete ibĩrã oro oɗaba cãrẽda jara ɓaɗa. Maɔ siete chĩɗauba jara ɓa bajãnebema nezocarã siete panɗa. Maɔ siete panɔba djabarã siete puru ɓeade panɗa wagabadaa. Ɔdjiza djabarã puru abaɗe panɗa wagabadaa. Dji ibĩrã siete panɔba jara ɓa djabarã siete puru ɓeade panɔnebemada.”

Critoba djabarã Epeso puruɗebemaɗa itea ɓabida

2 ¹Idjia mɔa nãwã jarasia: “Djabarã Epeso puruɗebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ɓaɗua:

Idji jɔwa araarebemane chĩɗau siete erobaba, siete ibĩrã oro oɗa tãena nĩba nãwã jara ɓa:

²Bãrãba o panɔra mɔa cawa ɓa. Mɔ itea bio traja panɗa idjaba bia mĩga panɔne jũma droa panɗa cawa ɓa. Bãrãba dji caɗjirua obadarãa iduaribidacada cawa ɓa. Ɔɗaɗa bãrãmaa wãnapeda Jesucritoba diabuesiada abadjidaa.^j Baribarɔ bãrãba quĩrãcuɗa aɗ panɔneba cawasidaa ɔdjirãra sewaida beada. ³Bãrã mɔ carea bia mĩga panɔne jũma droa panɔa idjaba sãnae mɔ itea bia traja panɔa. ⁴Baribarɔ naɔɗa mɔ biẽ unu ɓa: bãrãba naãrã quĩrã erobedara idira mãcua nee panɔa. ⁵Maɔ bãrã quĩrãnebadadua bãrãba naãrã quĩrã eropananada.^k Wayacusa Ɔcõrẽmaa zedadua. Oɗadua bãrãba naãrã bia o panana quĩrãca. Bãrãda wayacusa Ɔcõrẽmaa zedaẽɓaɔ, mɔa bãrã cawa ode wãya.^l Maɔne bãrã ibĩrãra ɔyã ɓaya. ⁶Baribarɔ naɔɗa bia o panɔa: Nicolá ẽpẽ ɓeaba biẽ obadara bãrãba quĩrãnacaa. Mɔa bida quĩrãca. ⁷Dji cawarɔ bara ɓa Ɔcõrẽ Jaureba djabarã jara ɓa. Caɗjirua poyapedadarã mɔa bacuru zocai ɓa diabaridebema nejõda idu jõbiya. Maɔ bacurura Ɔcõrẽ ẽjũa biya quirude ɓa.”

i 1:18. *Mɔabarɔ beudarãra ɔrẽbabida ɓa.* Griego bedede nãwã ɓa ɓa: “Mɔabarɔ ẽberãrã beudidebema yavera erobaa. Beupedaɗa duanɔmabema yavera erobaa.”

j 2:2. *Jesucritoba diabuesiada abadjidaa.* Griego bedede ɓa ɓa “apóstoles.”

k 2:5. Griego bedede nãwã ɓa ɓa: “Quĩrãnebadadua sãmaɔba ɓaesidada.” **l 2:5.** *Bãrã cawa ode wãya.* Griego bedede ɔɗaɗa cartade nãwã ɓa ɓa: “Dãrãene mɔa bãrã cawa ode wãya.”

Critoba djabarā Esmirna purudebema itea ɓabida

8“Djabarā Esmirna purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ɓadua:

Dji beupeɗa wayacusa zocai ɓara dji naārābema idjaɓa jīrūiarebema. Idjia nāwā jara ɓa:

9Bārāba o panlra mla cawa ɓa.^m Bia mīga panlɗa idjaɓa ne neé beada cawa ɓa. Māwāmīna Ācōrēneba bārāra ne bara beaa. Mla cawa ɓa ācɗɗɗɗ judiorāba bārānebemada bié bedeabadada. Ādjirāra Ācōrē ēberārāana abadamīna māwāéa.ⁿ Āteɓɗɗɗɗ diauru ēberārā.^o

10Bārā dārāéne bia mīgaɗira wayarānadua. jīrīnadua! Diauruba ācɗɗɗɗ bārānebemada preso jidabiya ijā panani cawaya. Bārāra dārānaé bia mīgaɗia.^p Baribɗɗɗ bārā beaɓɗa siɗa ijā pananadua. Maɓbe mla bārāra ewariza zocai ɓaya.^q 11Dji cɗɗɗɗɗɗ bara ɓaba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara ɓara. Cadjirua poyapeɗaɗara ewariza Ācōrēnebemada jīga beadaéa.”^r

Critoba djabarā Pergamo purudebema itea ɓabida

12“Djabarā Pergamo purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ɓadua:

Djōbada neco quida umena peweɗeɗa era eroɓɓa nāwā jara ɓa:

13Bārāba o panlra mla cawa ɓa.^s Idjaɓa cawa ɓa bārā panabadama diaurura dji droma chūmeɓada bugueɗe chūmɗa. Māwāmīna bārāba mɗa wadibida ēpē panla. Bārā puruɗe diauru ɓabarima djaba Antipa mɗ carea beasidade bārāba mɗ ijā panlra igaradaé basía. Djaba Antipaba ne jūmane mɗnebemada bedeabadjia. 14Baribɗɗɗ naɓɓɗa mla bié unu ɓa. Ācɗɗɗɗ bārā tāēnabemaba Balaaɓba jaradiadara ēpē panla.^t Balaaɓba Baláa jaradiasia sāwā israelerāra cadjiruade ɓaebida. Jɗwaba oda ācōrēa nedjara diadada cobibadjia idjaɓa auɗuada obibadjia. 15Idjaɓa ācɗɗɗɗ bārā tāēnabemaba Nicolás ēpē beaba jaradiabadara ēpē panla. Maɓ jaradiabadara mla quīrīāca.^u 16Maɓ bēra wayacusa Ācōrēmaa zedadua. Māwā odaéɓɗɗɗ, mla dārāéne bārā cawa ode wāya. Maɓne neco mɗ iteɗeba odja nūmɓa maɓ ēberārā ume djōya. 17Dji cɗɗɗɗɗɗ bara ɓaba ūrīdua Ācōrē Jaureba

m 2:9. *Bārāba o panlra mla cawa ɓa.* Griego bedeaɗe ācɗɗɗɗ cartade maɓra neéa.

n 2:9. *Ācōrē ēberārā.* Griego bedeaɗe ɓɓ ɓa “judiorā.” **o 2:9.** *Diauru ēberārā.* Griego

bedeaɗe ɓɓ ɓa: “Diauru ume dji jareɓada deɗebemaɗa.” **p 2:10.** *Dārānaé.* Griego

bedeaɗe “die ewari” ɓɓ ɓa. **q 2:10.** *Ewariza zocai ɓaya.* Griego bedeaɗe nāwā ɓɓ ɓa:

“Mla borobari zocai baideɓemada bārāa diaya.” **r 2:11.** *Ewariza Ācōrēnebemada jīga*

beadaéa. Griego bedeaɗe ɓɓ ɓa: “Barima umé beadaéa.” **s 2:13.** *Bārāba o panlra mla*

cawa ɓa. Griego bedeaɗe ācɗɗɗɗ cartade maɓra neéa. **t 2:14.** Numero 22:1ɗeɓa aba

25:3ɗaa; 31:16. **u 2:15.** *Maɓ jaradiabadara mla quīrīāca.* Griego bedeaɗe ācɗɗɗɗ cartade maɓra neéa.

djabarãa jara ðara. Cadjirua poyapedadarãa mla maná mērã ðadara cobiya idjaba mōgara zaque totroa quiruda diaya.” Mañ mōgara zaquede trã djiwidida ðá ðaa. Ni abalba mañ trãra adua ðaa. Baribara dji edabaraba cawaya.”

Critoba djabarã Tiatira purudebema itea ðabida

18 “Djabarã Tiatira purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ðadua:

Ãcōrē Warra daura tãba urua quirãca ðaa, idji jirũra bronze arada uruabari quirãca ðaa. Idjia nãwã jara ðaa:

19 Bãrãba o panara mla cawa ðaa. Bãrã quirãnebemada, mñ ijã pannebemada, mñ itea o pannebemada, idjaba juma droa pannebema sida cawa ðaa. Bãrãba naãrã o panana cãybãra idi biara o panãda cawa ðaa. 20 Baribara naãgãda mla bié unu ðaa. Wērã Jezabel abadaba sewa jaradia ðara bãrãba iduaribi panãa.” Idjira Ãcōrēneba bedeabariada abaria. Mañne idjia jaradia ðadēba mñ nezocarãra cūrũgabarã audua nĩbadamãrēã idjaba nedjara jawaba oda ãcōrēa diaãda codamãrēã.

21 Mla jã ðasia idjia cadjiruara igarapeda Ãcōrēmaa zemãrēã baribara idji audua nira igara quirãcē basía. 22 Mañ bēã mla idjira cacua piraba cadade ðaya. Mañbe juma idji ume daunemabadaba idji quirãca cadjirua o panãda igaradaẽbãra, mla bia migabiya. 23 Idji warrarãra mla quinibiya. Mãwã djabarã duanãza cawadã mla jumarã crĩchara, jumarãba sodeba o quirĩã panã sida cawa ðada. Bãdjiza opedada quirãca mla cawa oya. 24-25 Baribara ãcara bãrã Tiatiradebemaba mañ wērãba jaradia ðara epēnaẽ panãa. Mañ awara diauruba idjiderãa cawabida mērã erobara jaradaẽ panãa cawadã carea. Mla ababe jaraya bãrãba nañ ewaride ijã panã quirãca ijã pananamãrēã aba mñ zebãrãdaa. Dewara bedeadã ijã obiẽa. 26-27 Cadjirua poyapedadara idjaba mla quirĩã ða ewariza opedadara mla druazabema bororãda beadamãrēã ðacuaya mñ Zezaba mla jumarã boroda ðada quirãca. Mañbe ãdjirãba quirã djuburia neẽ jumarãa ijã obidia.^x Zoco todozoabibada quirãca jumarãda poyadia.^y 28 Mla diapedabema chĩdauda ãdjirãa diaya.^z 29 Dji cawara bara ðaba ũrĩdua Ãcōrē Jaureba djabarãa jara ðara.”

Critoba djabarã Sardi purudebema itea ðabida

3 1 “Djabarã Sardi purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ðadua:

v 2:17. Manãra Ãcōrēba diabueda pañ basía. Exodo 16:31-34. w 2:20. Jezabel. 1 Rey 16:29-31; 18:4,19; 2 Rey 9:22. x 2:26-27. Quirã djuburia neẽ jumarãa ijã obidia. Griego bedeade ðá ðaa: “Jiorroba ijã obiãa.” y 2:26-27. Salmo 2:9. z 2:28. Diapedabema chĩdauba jara ðaa Critoda. Apocalipsi 22:16.

Ãcõrẽ quĩrãpita jaureda siete panla.^a Ãdji zocabariba chĩdauda idji jawade siete erobla. Idjia nãwã jara bla:

Bãrãba o panla mla cawa bla. Èberãrãba jara panla bãrãba Ãcõrẽra bio ijã panl bãrã zocai beada. Baribarla wãrã arada bãrãba Ãcõrẽra ijãnaé panl bãrã dji beudarã. ²¡Quĩrãcuitadadua! Mla unu bla bãrãba o panla Ãcõrẽ quĩrãpita jipa blãda. Bãrãba bia o panla jũma idu b̃abododaa. Baribarla maãgara wayacusa bia epẽnadua. ³Wãrã bedea bãrãba ùrĩpedadara quĩrãnebadadua. Maãgara bio ijãnadua. Cadjiruada igaradapeda Ãcõrẽmaa zedadua. Bãrãra quĩrãcuita beadaéblara, ne dr̃labari quĩrãca mla cawaéne zeya bãrã cawa oi carea. ⁴Baribarla bãrã Sardidebemarã zocãrãébe cadjiruade nĩnaéa bãrãba cacuade jã panla mititiabidaé panl quĩrãca. Bãrãdrl m̃l ume abaa nĩbadi carea bia panl bãrã totroa quiru jã panla m̃l ume abaa nĩbadia. ⁵Cadjirua poyapedadaba ara maã quĩrãca totroa quiruda j̃lnia. Ãdji trãra ewariza zocai beadi cartade eda bl̃ bea bãrã mla ayã blãda. Ateblara m̃l Zeza quĩrãpita, idji nezocarã bajãnebema quĩrãpita bida adjirãra m̃lreana aya. ⁶Dji cawarla bara bl̃ba ùrĩdua Ãcõrẽ Jaureba djabarãa jara blara.”

Critoba djabarã Piladelpia purudebema itea b̃abida

⁷“Djabarã Piladelpia purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã b̃adua:

Ãcõrẽ quĩrãpita Bio Biya Quirura, Wãrãda Bedea Aba B̃ara Davi puru boroa.^b Idjia ewabarlara ni abalba poya jũatrl b̃adãda. Idjia jũatrl b̃abarlara ni abalba poya ewadãda. ⁸Idjia nãwã jara bla:

Bãrãba o panla mla cawa bla. ¡Ùrĩnadua! Eda wãbadada mla bãrã na ewa nũmasia. Maãgara ni abalba poya jũatrl b̃adãda. Bãrãra m̃acua ablaé panlm̃ina m̃l bedeara bio ijã panla. Mla igaradaé panla. ⁹¡Ùrĩnadua! Bãrã jirũ caita mla diauru èberãrãda chĩrãborode copanebiya.^c Maãne adjirãba cawadia mla bãrãra quĩrã b̃ada. Adjirãra Ãcõrẽ èberãrãana abadam̃ina wãrãda.^d Adjirãra sewaida bea. ¹⁰Bãrã m̃l carea bia miga panla jũma droa panla mla jarada quĩrãca. Maã bãrã naã èjũãnebemarã bia m̃igadi ewari zebarlade mla bãrãra wagaya. Maã ewaride mla jũma naã èjũãne beara bia m̃igabiya sãwã odi cawaya. ¹¹Mla dãrãéne zeya. Maã bãrã bãrãba idi ijã panl quĩrãca ijã pananadua. Mãwã ni abalba bãrã nepeda jãrĩnaéa. ¹²Cadjirua poyapedadara m̃l Ãcõrẽ dedebema de jirũ quĩrãca b̃aya. Mãwã idji dedebemada ayã wãnaca baya. Adj̃i dratude m̃l Ãcõrẽ trãda b̃aya idjiderãda cawabi carea. Idjaba m̃l Ãcõrẽ puru trã

a 3:1. Ìcrlamaarã maã siete jaure panla jara bla Ãcõrẽ Jaureda. Idjaba Ìcrlamaarã jara bla bajãnebema nezocarã dji dromada. **b 3:7.** Davi puru. Maãba jara bla “Ãcõrẽ puru.” *Puru boroa.* Griego bedeadã nãwã bl̃ bla: “Idjia Davi yavera erobla.” Ãdji tãena dji yave erobla puru boroa. **c 3:9.** *Diauru èberãrã.* Griego bedeadã bl̃ bla: “Diauru ume dji jarebada dedebemarãa.” **d 3:9.** *Ãcõrẽ èberãrã.* Griego bedeadã bl̃ bla “judiorã.”

Jerusaleñ Djiwiñi abada sida ãdji dratude ðaya mañ purudebemada cawabi carea. Mañ purura bajãneba mñ Ācõrẽ ðamaalba zeya. Idjaba ãdji dratude mñ trã djiwiñida ðaya mñreda cawabi carea. ¹³Dji cawara bara ðaba ùrĩdua Ācõrẽ Jaureba djabarãa jara ðara.”

Critoba djabarã Laodicea purudebema itea ðabida

¹⁴“Djabarã Laodicea purudebema wagabari bajãnebema nezoca itea cartade nãwã ðadua:

Wãrã Bedea trã jarabadaba Ācõrẽnebemada wãrãda jũma aride jarabaria.^e Idjiðeba Ācõrẽba ne jũmada osia.^f Idjia nãwã jara ða:

¹⁵Bãrãba o panra mña cawa ða. Mñra igaradaé panla baribarã sodeba ëpënaé panla. Mãwã bãrãra baido cūrãsa quirãca panléa ni baido jãwãrãã quirãca panléa. Sodeba wãrãda ëpënaébarã, mñmaarã biara ðacasia mñra abeda ëpënaéda. ¹⁶Baribarã baido jãwãrããjãwãrãã ða quirãca panla; mñra igaradaé panmĩna sodeba wãrãda ëpënaé panla. Mañ bãrã mña bãrãra igaraya baido jãwãrããjãwãrãã ða mñ iteðeba webarã quirãca. ¹⁷Bãrãba jara panla ne jũma eropanada, ne jũmada edasidada. Bãrãba edadida panra waa neéana a panla. Baribarã adua panla miã djuburi panada, bié panada, ne neé panada, dauberrea panada, idjaba ácada panada. ¹⁸Mañ bãrã mña bãrãa crĩcha biada diaya: oro tabade dorrabarida idji awa quiruda mñneba nẽdoðadua. Mãwã bãrãra wãrã arada ne bara ðeada. Idjaba wua totroa quiruda mñneba nẽdoðadua jãni carea. Mãwã bãrã ácada panana carea quirã peradaéa. Idjaba dau tada mñneba nẽdoðadua bãrã daude tadapeda bia ununi carea. ¹⁹Mña quirĩã ða ëberãrãra quẽãbaria idjaba ubaria mñ bedea ijã oðamãrẽã. Mañ bãrã wayacusa mñmaa zedapeda sodeba wãrãda ëpë pananadua. ²⁰Ûrĩnadua! Mñra dede eda wãbadama ða. Dajadaareba trã ða bãrãba ewadapeda mñra idu eda wãbidamãrẽã. Bariduaba mñ bedeadã ùrĩpeda dji eda wãbadara ewaibarã, mñra eda wãpeda idji ume ne coya. ²¹Mña cadjiruara poyada bãrã mñ Zeza ume idji bugue biya quirude chũmesia. Ara mañ quirãca cadjirua poyapedadara mñ bugue biya quirude mñ ume chũmebiya. ²²Dji cawara bara ðaba ùrĩdua Ācõrẽ Jaureba djabarãa jara ðara.”

Bajãnebemarãba Ācõrẽa bia bedepedada

4 ¹Mãwãnacarea wayacusa cãĩmocara quirãca mña unusia bajãne eda wãbadada ewa nũmada. Mañne mña naãrã ùrĩna cachiru jĩgua quirãca bedea ðaba jarasia: “Nama ãtaa zedua. Mña cawabiya nocoarebema ewaride cãrẽda sãwãida.”

e 3:14. *Wãrã bedea.* Griego bedeadẽ ðã ða: “Amén.” **f 3:14.** Griego bedeadẽ mañba idjaba nãwã jara ða: “Idjira ne jũma Ācõrẽba oðã Boroa.”

²Ara mañda mñra Ācōrē Jauredeba ñesia. Mañne mña unusia bugue biya quiru bajāne ñada. Mañ buguede aba chūmasia. ³Mañ buguede chūmara urua ñasia jaspe mōgara quīrāca idjaba cornalina mōgara urua ñabari quīrāca. Eumada mañ bugue biya quiru auđu jūrā ñasia. Mañ eumara esmeralda mōgara quīrāca urua ñasia. ⁴Bugue biya quiru auđu veinticuatro bugue biya quedeaba jūrā ñasia. Mañ bugue biya quedeade veinticuatro drōārāda chūpanasidaa. Ādjia cacuade jñ panlra totrao querasia. Idjaba oro oda nepeda jñ panasidaa. ⁵Mañne Ācōrē bugue biya quiru ēsi ñadeba baada purewa eda nūmabadjia, jururua nūmabadjia, dji cābāyā ñae nūmabadjia. Mañ bugue quīrāpita ībirāda siete urua nūpanasidaa. Siete jaure Ācōrē quīrāpita ñeada māwā panla. ⁶Mañ bugue quīrāpe pusa pāpārā ña quīrāca ñasia. Mañra vidrio ēsā quiru quīrāca ñasia. Bugue jawa araare, jawa acare, jēdaare, nocoare bida animarā zaca zocai ñeada quīmārē panasidaa. Ādjirāra jāare, ēcarraare bida dauba bira panasidaa. ⁷Aba imama zaca ñasia. Añ paca zaca ñasia. Añ dji quīrādarrara ēberā quīrāca ñasia. Idjaba añ nejōbñ waiñla wābari ña zaca ñasia. ⁸Mañ quīmārēbema zocai panlba ida sei eropanasidaa. Ādji cacuara jūma dauba bira panasidaa. I edre bida dauba bira panasidaa. Āsa, diamasi bida ādjirāba ānāunaē nāwā jarabadaa:

Bio bia quīrua, bio bia quīrua, bio bia quīrua dadjirā Boro Ācōrēra.

Idjia jūma poya o ñla. Idjira ñasia, idi ñla, idjaba ewariza ñaya.

⁹⁻¹⁰Ācōrē ewariza zocai ñlra idji bugue biya quīruē chūmabaria. Mañne dji animarā zaca zocai ñeaba idjia bio bia quīruada abadaa, bia bedeabadaa, idjaba bia ñada abadaa. Māwā jarabadaza veinticuatro drōārāda Ācōrē ewariza zocai ña quīrāpita chīrāborode copanenapeda bia bedeabadaa. Mañbe ādji nepeda dji buguede chūmñ quīrāpita ñadapeda nāwā jarabadaa:

¹¹Dairā Boro Ācōrē, ñadñ bia ñla jūmarāba bio biya quīruada adida, wayadida, idjaba ñla jūma poya erobaida bia ñada adida.

Ñla ne jūmada oda bēra bia ñla jūmarāba māwā jaradida.

Wārāda ñla quīrāna bēra ne jūmada osia idjaba ne jūmada ñadeba ñla.

Juañba Oveja Zaque ununa

5 ¹Mañbe mña unusia bugue biya quīruē chūmñba carta tuyadada jawa araare erobada. Mañ cartara quīrā umena ña ñasia. Dji quīrā tēüne siete ceraba cara panasidaa ni añlba ewararānamārē. ²Mañne mña bajānebema nezoca dji dromada unusia. Idjia jīgua iwidisia: “¿Caida bia ña nañ cartade cara ñeara oguecuapeda ewarai carea?” ³Baribññ ni añlba bia ñaē basia mañ carta ewarapeda acñ carea. Bajāne, nañ ējūāne, beudarā panabadama bida neē basia.⁸ ⁴Mañne mñra dji quīāne jīā ñesia ēberā biada neē bada bēra mañ carta ewarapeda acñ carea. ⁵Baribññ veinticuatro

g 5:3. *Beudarā panabadama.* Griego bedeade ña ñla: “Nañ ējūā edre.”

drõārānebema abal̄ba m̄la nāwā jarasia: “Waa jīārādua. Ac̄dua, Juda ēberārānebema Imama abadaba idji ume dji quīrūda poyasia. Idjira Davideba zedaa. Idjiabar̄la nā cartade siete cara beara oguecuapeḁa ewaraida bla.”

⁶Mañne Ācōrē bugue biya quiru caita, animarā zaca zocai bea quīmārē pan̄la caita, idjaba veinticuatro drõārā pan̄la ēsi m̄la Oveja Zaqueda āta nūm̄ada unusia. Idjira beapeḁada quīrāca basia. Idjia cachuda siete eroḁasia. Dau sida siete eroḁasia. Mañ siete dauba jara bla Ācōrē quīrāpita siete jaure pan̄ada. Mañgarāra Ācōrēba jūma nāl ējūāne diabuebaria. ⁷Mañne Oveja Zaquera bugue biya quirude chūm̄amaa wāpeḁa carta idji j̄awa araare eroḁara edasia. ⁸Mañ carta edadacarea animarā zaca zocai bea quīmārē pan̄ara idjaba veinticuatro drõārā sida idji quīrāpita chīrāborode copanesidaa. Jūma ādjirāba arpada, epeḁeco jūgurua sida eropanasidaa. Mañ epeḁeco jūgurua inciense queraba bira beasia. Mañ inciense queraba jara bla Ācōrē ēberārāba idjia iwidib̄adada. ⁹Veinticuatro drõārāba, animarā zaca zocai bea quīmārē pan̄la bida nāl tr̄lābi djiwidida tr̄lāsidaa:

B̄ara beapeḁada bēra b̄ar̄la bia bla mañ carta edapeḁa dji cara beara oguecuaida.

B̄a oa erozoadaba ēberārāda Ācōrē itea nēdosia.

Bedeazabemada, puruzabemada, jūma druazabema sida āc̄ara nēdosia.

¹⁰B̄la ādjirāra basia dadji Ācōrē purude sacerdoterāda beadamārē. Idjaba nāl ējūāne dji bororāda beadia.

¹¹Mañbe m̄la ac̄lab̄ar̄ade bajānebema nezocarāda tr̄lā duan̄ada unusia. Mañgarāra zocārā pan̄la bēra m̄la poya juachaé basía.^h Ādjirāra Ācōrē bugue biya quiru, dji animarā zaca zocai bea, idjaba veinticuatro drõārā auḁu jūrā panasidaa. ¹²Nāwā jīgua tr̄lā panasidaa:

¡Oveja Zaque beapeḁadada bio bia bla!

Jūmarāba idjia bia beḁeadaida pan̄la ne jūma poya eroḁa bēra, ne jūmada eroḁa bēra, jūma cawa b̄a bēra idjaba bio l̄bla b̄a bēra.

Idjid̄ra dji dromaara b̄ada adida pan̄la idjaba bio bia quiruḁa adida pan̄la.

¹³Mañne m̄la ūr̄isia jūma Ācōrēba oda bajāne beaba, nāl ējūāne beaba, beudarā jaureba, pusade bea bida nāwā tr̄lā duan̄ada:ⁱ

Jūmarāba dji bugue biya quirude chūm̄la, Oveja Zaquea bida ewariza bia beḁeadaida pan̄la.

Ādjida dji dromaana adida pan̄la, bio bia quiruḁa adida pan̄la, idjaba ādjia jūma poya eropananida bia b̄ada adida pan̄la.

h 5:11. *Zocārā.* Griego beḁeade b̄a bla “diez miles de diez miles, y miles de miles.” Cāpūrīā beḁeade jara bla “millones de millones.” **i 5:13.** *Beudarā jaureba.* Griego beḁeade b̄a bla: “Nāl ējūā edrecare beaba.”

¹⁴Mañbe animarã zaca zocai ðea quĩmãrẽ panlba nãwã jarasidaa: “Bia ðla mãwã ðaida.” Ara mãlda veinticuatro drõãrãda çhĩrãborode copanenapeda dji ewariza zocai ðla bia bedeasidaa.^j

Cartade cara ðeada sei oguecuada

6 ¹Mañbe mã una usia Oveja Zaqueba cartade cara ðeada aba ogablãlde. Idjaba ùrĩa animarã zaca zocai ðea quĩmãrẽ panlnebema abalba nãwã jara ðada: “Aclde zedua.” Idji bedeara baa jĩguablãl quĩrãca ðasia. ²Ara aclde wãside cawayo torroda unusia. Mã cawayo ãrã çhũmla idji jawade enedramada erobasia. Abalba idjia nepeda diasia. Ara mãlda ãclãl poyapeda dewararã poyai carea wãsia.

³Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ðeada aba ogablãlde mã ùrĩa dewarabema animarã zaca zocai ðla nãwã jara ðada: “Aclde zedua.” ⁴Ara aclde wãside cawaẽne cawayo purea ðada odjasia. Abalba mã cawayo ãrã çhũmla djõbada neco waĩblada diasia. Æcõrẽba idjia idu ãribisia eberãrã na ãjũãne abaa necai duanlãda, mãwã djõ duanlba dji quena duananamãrẽã.

⁵Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ðeada aba ogablãlde mã ùrĩa dewarabema animarã zaca zocai ðla nãwã jara ðada: “Aclde zedua.” Ara aclde wãside mã cawayo pãmada unusia. Mã cawayo ãrã çhũmla ne zagla zabadada idji jawade erobasia. ⁶Mañne mã ùrĩa animarã zaca zocai ðea eĩa aba bedea ðada. Mãlba dji cawayo ãrã çhũmla nãwã jarasia: “Trigoda idu bia zaubirãdua. Mãwã trigo libra ume nẽdoi carea eberãda ewari aba trajaida ðla. Cebada sida idu bia zaubirãdua. Mãwã cebada sei libra nẽdoi carea eberãda ewari aba trajaida ðla. Baribãl nedraga diabarida, uva sida idu bia zaubidua nedragada, uva ða sida baramãrẽã.”

⁷Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ðeada aba ogablãlde mã ùrĩa dewarabema animarã zaca zocai ðla nãwã jara ðada: “Aclde zedua.” ⁸Ara aclde wãside mã unusia cawayo cuaracuara ðada. Mã cawayo ãrã çhũml trãra “Beuidebema” abadaa. Idji caidu aba nĩbabadjia “Beudarã panabada eĩũã” abadada.^k Jũma na ãjũãne eberãrã quĩmãrẽ ðeaza Æcõrẽba ãdjia aba idu beabisia. Mã eberãrã beasidaa djõ duanlba, jarrababa, cacua biẽ duanlba, idjaba animarã na ãjũãnebema minijichia ðea bida.

⁹Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ðeada aba ogablãlde mã unusia Æcõrẽ bedea jaradia panl carea beapedadarã jaureda. Ædjirã bajãne Æcõrẽa ne babue diabada edrecare duanasidaa. ¹⁰Nãwã jĩgua jarasidaa: “Jũmarã Boro, bãra bio bia quirua idjaba wãrãda bedea aba ðla. ¿Bla sãlbe duabemarãra cawa oi dairã beapedada carea?” ¹¹Æcõrẽba ãdjiza wua torroda jãnamãrẽã diasia. Mãlbe nãwã

j 5:14. *Dji ewariza zocai ðla.* Griego bedeadẽ ãclãl cartade mãlra neẽa. k 6:8. *Beudarã panabada eĩũã.* Griego bedeadẽ ðl ðla “Hades.”

panusia: “Wadi necai jǎānadua aba ēberārāba bārā beapedada quĩrāca bārā djabarā Crito nezocarāda jūma daucha beabadaada.”

¹²Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarāda mǎa acǎ basía. Maǎne de uremiada dji cǎbāyǎ uresia. Sopua carea jǎbada pǎima ǎa quĩrāca ǎmādaura pǎimasía. Jedecora oa quĩrāca jūma pureasia. ¹³Nǎūrǎ dji cǎbāyǎ puábarāde nejō dji ca jurrubari quĩrāca chĩdaura bajāneba egorodaa jurrusia. ¹⁴Bajāra carta baratǎbarǎ quĩrāca nēbasía. Jūma eyara, pusade bea morro sida naārǎ beadama panenaé basía. ¹⁵Maǎbe naǎ ējūānebema bororāda, ādjirebemada, zarrarǎ bororāda, ne bara beada, naǎ ējūāne dji dromarāda, nezoca beada, nezocaé bea sida eya uriade idjaba eyade mōgara cobeade mĩrūcuasidaa. ¹⁶Ādjirāba nǎwǎ jarasidaa: “Eya, mōgara, dai ǎrǎ baedada. Daida mēranadua jǎǎ bugue biya quirude chūmǎ quĩrāpitabemada idjaba Oveja Zaqueba cawa oidebemada. ¹⁷Ādjia cawa odi ewari dromada jūēsía. ¿Caiba maǎlgara droai?”

Sēyǎ Ācōrē nezocarǎ dratude ǎada

7 ¹Māwānacarea mǎa bajānebema nezocarāda quĩmārē unusia. Ādjira naǎ ējūǎ iquidaza nūmeasia. Ādjia nǎūrāda ni abalareba naǎ ējūāne, pusade, ni abal bacurumaa bida idu puabidaé basía. ²⁻³Maǎne mǎa unusia dewara nezoca bajānebemada ǎmādaud odjabariareba zebārāda. Maǎlgaba dji zocai ǎa Ācōrē sēyǎ ǎabarida erobasia. Idjia bajānebema nezocarǎ quĩmārē panǎa nǎwǎ jĩgua jarasia: “Naǎ ējūāra, pusara, bacuru sida ārĩrānadua aba daiba Ācōrē sēyǎra idji nezocarǎ dratude jūma ǎabadaada.” Mǎwǎ jarasia Ācōrēba ǎǎlada bajānebema nezocarǎ quĩmārē panǎa diada bērǎ naǎ ējūāra, pusa sida ārĩnamārēǎ.

⁴Maǎne mǎa ũrísía Ācōrē sēyǎ erobeara jūmasǎwǎ panada. ¹⁴⁴mil panasidaa. Jūma ādjirǎra Israel ēberārānebema basía. ⁵Israel warra Judadeba yōpedadada doce mil panasidaa. Rubeǎneba yōpedadada doce mil panasidaa. Gadeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁶Aserdeba yōpedadada doce mil panasidaa. Neptalideba yōpedadada doce mil panasidaa. Manasedeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁷Simeoǎneba yōpedadada doce mil panasidaa. Levideba yōpedadada doce mil panasidaa. Isacardeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁸Zabuloǎneba yōpedadada doce mil panasidaa. Josedeba yōpedadada doce mil panasidaa. Idjaba Benjamĩneba yōpedadada doce mil panasidaa.

Ēberārǎ zocǎrǎ Ācōrē quĩrāpita bea

⁹Māwānacarea wayacusa cǎĩmocara quĩrāca mǎa ēberārāda zocǎrǎ unusia. Ni abalaba ādjirǎra poya juachadaé basía. Druazabemada, puruzabemada, bedeazabema sida ǎcǎrǎ duanasidaa. Jūmarāba cacuade jǎbada torroada jǎ ǎeasia idjaba ǎasrida panǎa bērǎ uruta queduaca beada ādji jawade erobesia. Ādjirǎra Ācōrē bugue biya quiru quĩrāpita idjaba Oveja Zaque quĩrāpita bida

ãta duanasidaa. ¹⁰Mañne jûmarâba nãwã jîgua jarasidaa: “¡Dai Ñcõrẽ nañ bugue biya quirude chũmaba, Oveja Zaque bida dairãra êdra edasidaa!”

¹¹Mañne animarã zaca ðea quimãrẽ panlra, veinticuatro drõãrã sida Ñcõrẽ bugue biya quiru caita panasidaa. Jûma bajãnebema nezocarãda ãdjirã auðu jûrã ãta duanasidaa. Mañne bugue biya quiru quirãpita mañ bajãnebema nezocarãra chîrãborode quîrã edaa ðarru copanenapeda Ñcõrẽa bia bedeasidaa. ¹²Nãwã jarasidaa:

¡Bãrãba jara panl quîrãca wãrãa!¹ Ewariza jûmarãba dairã Ñcõrẽa
bia bedeadida panla dji dromaara ða bẽrã,
ne cawaara ða bẽrã, ne jûma poya eroða bẽrã idjaba bio ðba ða bẽrã.
Idjía bia ðlada adida panla idjaba bio biya quiruada adida panla.
¡Wãrãda bia ðla mãwã baida!¹²

¹³Mañbe veinticuatro drõãrãnebema abalba mãla iwidisia: “¿Bla cawa ðlca za cacuaðe jãbada torroa jã ðeara cairãda jãwã ðeada? ¿Cawa ðlca sãmalba zesidada?”

¹⁴Mãa panusia: “Babara cawa ðla.”

Mañne idjia jarasia: “Nañ ðberãrãra jîrũarebema ewari bio minijichia ðdebema êdraðedarãa. Oveja Zaque oaba ãdjia cacuaðe jãbadara totroa tãtosidaa. ¹⁵Mañ bẽrã Ñcõrẽ bugue biya quiru quirãpita duanla. Idji dede ãsa, diamasi bida idji itea ne o panla. Mañ bugue biya quirude chũmaba ãdjirãra waga ðaya.” ¹⁶Waa jarra ðeadaéa ni opichia ðeadaéa. Beseaba waa baé ðeada idjaba jãwãrãba mã seéa. ¹⁷Oveja Zaqueba ãdjirãra Ñcõrẽ bugue biya quiruma waga ðaya. ãdjirãra edeya zocai ðai dia ða baido bogadra nũmeamaa doðamãrẽa. Mañne Ñcõrẽba ãdjirã daubara jûma jareya.”

Cartade cara ðeada jîrũarebema ogada

8 ¹Oveja Zaqueba cartade siete cara ðeada jîrũarebema ogaside bajãne dãrã chupea nũmesia. ²Mãwãnacarea mã unusia bajãnebema nezocarãda Ñcõrẽ quirãpita siete ãta duanla. Siete cachiruda ãdjirãa diasia. ³Mañbe dewara nezoca bajãnebemada zepeda Ñcõrẽa quera babadama ãta nũmesia. Mañ quera babada oro odara Ñcõrẽ bugue quirãpita ðla. Bajãnebema nezocaba idji jawade quera babada epedecoda erobasia. Mañ epedecora oro oda basia. Abalba idjía incienso querada waiðba diasia jûma Ñcõrẽ ðberãrãba iwidipeðada ume ãbaa bá diamãrẽa. Ara mãlda quera babada ãrã incienso querara bá nũmasia. ⁴Ñcõrẽ ðberãrãba iwidipeðadara mã bajãnebema nezocaba incienso quera bá nũm cowaa ume ãbaa Ñcõrẽmaa tũapa cowasia. ⁵Mañbe bajãnebema nezocaba

1 7:12. *Wãrãa.* Griego bedeadẽ ða ðla: “Amén.” **m 7:12.** *Wãrãda bia ðla mãwã baida.* Griego bedeadẽ ða ðla: “Amén.” **n 7:15.** *Ãdjirãra waga ðaya.* Griego bedeadẽ ða ðla: “Ñcõrẽba idji wua dera ãdjirã ãrã ðaya.” **o 8:1.** *Dãrã.* Griego bedeadẽ ða ðla “media hora.”

quera babada epedecoda edapeda quera babada ʔrʔ tʔbʔdau urua ʔʔba birasia. Maʔ tʔbʔdau uruara naʔ ʔjũānaa peatasia. Maʔba baada jururuasia, dji cābāyā jĩgua ʔae nũmesia, purewa eda nũmesia, idjaba naʔ ʔjũāra ure nũmesia.

Bajānebema nezocarāba cachiru zapedada

⁶Maʔbe bajānebema nezocarā siete panʔba ʔdji siete cachiru edapedadara zadi carea eronũpanesidaa.

⁷Abaʔba idji cachiruda zāsia. Ara maʔda hieloda cue quĩrāca naʔ ʔjũānaa jurrusia. Idjaba uruada oa ume puera ʔʔda naʔ ʔjũānaa jurrusia. Maʔba naʔ ʔjũāra, bacuru sida berara ʔsidra bá wāsia.⁷ Mama chiruara jũma bá wāsia.

⁸Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zāsia. Ara maʔda eya waiʔba quĩrāca ʔʔda purega jida nũmʔda ʔbaʔba pusade ʔatabuesia. Maʔba pusara berara ʔsidra oa babisia. ⁹Maʔne pusadebema animarāda berara ʔsidra quinisidaa idjaba barcora berara ʔsidra jũma ʔrĩsidaa.

¹⁰Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zāsia. Ara maʔne chĩdau waiʔba uruga jida nũmʔda bajāneba ʔaesia.⁹ Berara ʔsidra naʔ ʔjũāne ʔea dode, baido bogadrʔ ʔeade biʔa ʔaesia. ¹¹Maʔ chĩdau trʔra Asea abadaa. Idji ʔaedama baidora jũma aseasia. Maʔ baidoba ʔberārara zocarā quinisidaa.

¹²Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zāsia. Ara maʔda ʔmādaura, jedeco sida berara ʔsidra pāima nũmesia. Chĩdau ʔea sida berara ʔsidra pāimacuasidaa. Maʔ bēra ʔsa ʔaida ʔadada berara ʔsidra pāima nũmasia. Diamasi biʔa jedecora, chĩdau ʔea sida ʔna ʔaida ʔadada berara ʔsidra ʔnaé basía.

¹³Mʔa ʔtaa acʔbʔrʔde ʔrĩsia nejōbʔ ʔtʔ wābʔari ʔʔba jĩgua jara ʔʔda:⁷ “¡Mīā djuburi ʔeadia! ¡Mīā djuburi ʔeadia! ¡Mīā djuburi ʔeadia naʔ ʔjũāne ʔeara dewarabema nezoca ũbea panʔba ʔdji cachiru zabʔdade!”

9 ¹Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zāsia. Maʔne mʔa chĩdau bajāneba naʔ ʔjũānaa ʔaedada unusia. Aʔaʔba uria dau cʔre ʔʔ jũātrʔ ʔʔ ewabarida maʔ chĩdaúa diasia. ²Maʔ uria jũātrʔ ʔʔ ewaside uriadeba nārīda ʔtaa cowasia pea bá wābʔrʔ cowabari quĩrāca.⁵ Maʔ cowaaba ʔmādaura, bajā pāwārā ʔʔ sida jũma pāima nũmesia. ³Maʔne adichichi waiʔbada maʔ cowaadeba naʔ ʔjũānaa wāwāzoasia. ʔcōrēba maʔ adichichia ʔʔada diasia ʔberārā caʔamārēā drusōrēba cabʔrʔ quĩrāca. ⁴Idjia adichichia jarasia naʔ ʔjũānebema chiruara, bacuru sida ʔrĩrānamārēā. ʔtebʔrʔ ababe ʔberārā ʔcōrē sēyā ʔdji dratude neé ʔeada cabisia. ⁵ʔcōrēba adichichia ʔberārara idu beabié basía, ʔtebʔrʔ jedeco juesumabe idu puabisia. Maʔ

p 8:7. Naʔ ʔjũāra. Griego bedeadē ʔcʔrʔ cartade maʔra neéa. Berara ʔsidra. Griego bedeadē ʔʔ ʔʔa “la tercera parte.” Maʔ bedeara versículo 7deba aba 12daa odja ʔʔa.

q 8:10. Uruga jida nũmʔda. Griego bedeadē ʔʔ ʔʔa: “ʔbīrā quĩrāca uruga jida nũmʔda.”

r 8:13. Nejōbʔ. Griego bedeadē ʔcʔrʔ cartade ʔʔ ʔʔa “bajānebema nezoca.” **s 9:2.** Pea bá wābʔrʔ cowabari quĩrāca. Griego bedeadē ʔʔ ʔʔa: “Jiorro dorrabaribada cowabari quĩrāca.”

puara drusōrēba cada pua quīrāca ḡasia. ⁶Mañ ewaride ēberārāra beu jarad̄ia baribara beudaēa. Wārāda beu quīrā pananimīna beudaēa.

⁷Mañ adichichira cawayo sordaoba djōne edebari quīrāca ḡasia. Ādji borode nepe oro oda quīrāca ḡada jā ḡasia. Ādji quīrādarrara ēberā quīrāca ḡasia. ⁸Ādji budara wērā budaca ḡasia. Ādji quidara imama quidaca ḡasia. ⁹Ādji cacuara jiorro odaba jūātrā ḡasia. Ādji i jīguaa jururuga nūmasia cawayo zocārā ādji carreta bara ēberārā djō panamaa pira wābada quīrāca. ¹⁰Ādji drura drusōrēne quīrāca quida cūmia ḡasia. Jedeco juesuma ādji druba ēberārāra poya biē o panania. ¹¹Mañ adichichi borora uria dau care ḡa wagabaria. ¹Idji trāra hebreo bedede Abadoñ abadaa. Griego bedede Apolioñ abadaa. ^u

¹²Nabema miā djuburi beadi jaradara jōsia, baribara wadibida umé panla. ^v

¹³Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zāsia. Mañne Ācōrē quīrāpita quera babada oro oda cachu quīmārē panlareba aba bedea ḡada māa ūrīsia. ¹⁴Dji bedea ḡaba bajānebema nezoca cachiru zadaa nāwā jarasia: “Do waibla Euprate abadama bajānebema nezoca quīmārē jā panada ērā ḡadua.” ¹⁵Ara mañda idjia mañ quīmārē panla ērā ḡasia nañ ējūāne beara berara ēsidra quenanamārēa. ^w Ācōrēba ādjira erobasia ara mañ poade, ara mañ jedecode, ara mañ ewaride māwā quenanamārēa. ¹⁶Mañne māa ūrīsia abaḡa jarabara cawayode wābada sordaorāda jūmasāwā enebada. Dosciento miyoñ enebadaa asia.

¹⁷Māa cāimocara quīrāca ununa cawayora nāwā ḡasia: ādji borora imama boro quīrāca ḡasia. Ādji itedeba uruada, azupreda, idjaba nārīda cowabadjia. Dji ārā chūmeaba ādji jāare jūātrabarida jā ḡasia. Mañ jūātrabarira purega ḡasia, zapiro mōgara quīrāca pāwārā ḡasia idjaba azupre quīrāca cuara ḡasia. ^x ¹⁸Cawayo itedeba cowa ḡa nārība, uruaba, azupre bida nañ ējūāne beara berara ēsidra quenasiada. ¹⁹Maḡarā cawayoba ādji itedeba cowa ḡaba, ādji dru bida ēberārāra beabadjidaa. Ādji drura dama quīrāca ḡasia. Mañba ēberārāra cadapeda beabadjidaa.

²⁰Māwāmīna ēberārā quininaē badaba wadibida ādjia cadjirua obadara igaradaē basía. Ādjia jai ēpēbadara igaradaē basía. Jawaba oda ācōrēra igaradaē basía: dji oro odada, parata odada, bronce odada, mōgara odada, bacuru oda sida igaradaē basía. Mañ jawaba oda ācōrēba ununacamīna, ūrīnacamīna, idjaba nībadacamīna, ēberārāba mañra igaradaē basía. ²¹Idjaba miā beabadara, djārā nḡḡabadara, auḡua nībabadara, ne drabadara sida ēberārāba igaradaē basía.

t 9:11. *Uria dau care ḡa wagabaria.* Cāpūrīa bedede ḡā ḡa “ángel del abismo.”

u 9:11. *Abadoñ, Apolioñ.* Mañ trāba jara panla: “Ne jūma ārībari.” **v 9:12.** Mañ miā djuburi beadi jaradara dadjirāba Apocalipsi 8:13de unubadaa. **w 9:15.** *Berara ēsidra.* Griego bedede ḡā ḡa “la tercera parte.” Ara mañ quīrāca jara ḡa versículo 18de.

x 9:17. *Zapiro mōgara.* Griego bedede ḡā ḡa “jacinto nepōñ.”

Bajānebema nezocaba carta zaque erobada

10 ¹Māwānacarea cāimocara quīrāca m̃a unusia bajānebema nezoca dji dromada edaa zebalɾada. Idjia cacuade j̃a ɬara j̃lɾārā basia. Idji boro ɬiɾ eumada ɬasia. Idji quīrāra ɬmāda quīrāca urua ɬasia. Idji j̃iɾura tɬɬa eradrɬ nūmɬ quīrāca ɬasia. ²Idji jɬwade carta zaqueda ewara erobasia. Idji j̃iɾu araarebemara pusade tɬga nūmasia. J̃iɾu acɬarebemara drua tɬga nūmasia. ³Maɬbe idjira imama jarragabari quīrāca j̃igua ɬiasia. Māwā ɬiabɬɾade baara ɬarima siete jururuasia. ⁴Baa ɬarima siete jururuadacarea maɬ jururuaba jaraɬara m̃a cartade ɬai basia. Maɬne bajānaa m̃a bedeadā ūrisia nāwā jarabɬɾada: “Baaba ɬarima siete jururu jaraɬara mēra erobadua. Cartade ɬɾɾadua.” ⁵Maɬbe m̃a ununa bajānebema nezoca pusade idjaba drua tɬga nūmɬba idji jɬwa araarebemada ɬtaa bajānaa wasia. ⁶Māwā ɬade idjira naɬ ējūānebema, bajānebema, pusadebema jūma oda Ācōrē trɬneba bedeiasia. Nāwā jarasia Ācōrē ewariza zocai ɬa trɬneba: “Ācōrēba jaraɬara dārāéne jūma māwāya. ⁷Idjideba bedeadadarāda idji nezocarāa. Naēna Ācōrēba ādjirāa jarabadjia idjia cawabiē ɬada j̃iɾuare jūma māwāida. Bajānebema nezoca dji j̃iɾuarebemaba cachiru zabɬɾade wārāda jūma māwāya.” ⁸Maɬbe bajānaa bedea m̃a naēna ūrinaba wayacusa nāwā jarasia: “Bajānebema nezoca j̃iɾu aba pusade j̃iɾu aba drua tɬga nūmɬba carta zaque idji jɬwade ewara erobada edade wādua.” ⁹Ara maɬda bajānebema nezocamaa wāpeɬa m̃a iwidisia carta zaquera diamārēā. Idjia panusia: “Edadua. Codua. ɬa iteɬera urrajō quīrāca cūā ɬaya, baribɬɬ ɬa ɬiteɬa asea nūmeya.” ¹⁰Maɬ carta zaquera bajānebema nezoca jɬwadebemada edapeɬa cosia. M̃a itede urrajō quīrāca cūā ɬasia baribɬɬ codacarea m̃a ɬiteɬa asea nūmesia. ¹¹Maɬbe idjia m̃a jarasia: “ɬa wayacusa Ācōrēneba bedeaɬa ɬa zocārā puru sāwāninebemada, zocārā drua sāwāninebemada, bedea za sāwāninebemada, idjaba ēberārā bororā sāwāninebema sida.”

Ācōrēnebema bedeadadarā umé panɬ

11 ¹Māwānacarea abaɬba de zabada bacuru quīrāca ɬada m̃a diasia. Idjia nāwā jarasia: “Ācōrē de dromara, animarā babue diabada sida zaɬe wādua. Idjaba Ācōrē mama bia bedea panɬ sida jūma juachadua. ²Baribɬɬ Ācōrē de droma mōgaraba auɬu j̃iɾ ca ɬa edaarebema ējūāda zarādua, maɬgara Ācōrē iɬjāē ɬeaa diada bēra. Ādjirāba Ācōrē puru Jerusaleɬra 42 jeɬeco poya eropanania.” ³Maɬ ewaride m̃a ēberāda umé diabueya m̃nebemada ebuda bedeadamārēā. Ādjia sopua carea j̃abada j̃a panɬne 1,260 ewari Ācōrēneba bedeadia.”

y **11:2.** Griego bedeadē nāwā ɬa ɬa: “Ādjirāba Ācōrē itea ɬa purura 42 jeɬeco biwadagaɬia.”

⁴Ācōrē naļ ējūānebema boro quīrāpita olivo bacuruda umé panla, ībīrā sida umé panla. Maļba idjidebema bedeabada umé panla jara bla.^z ⁵Bariduaba ādjida biē o quīrānibarla, ādji itedeba urua eradralabla ādji ume dji quīrūra bá beadia. Jūma ādji biē o quīrābdara ara maļ quīrāca beadia. ⁶Maļ ēberā umé panla Ācōrēneba bede panane bajāra poya jūātrādia cue zerāmārē. Baido sida ādjia poya oa babidia idjaba naļ ējūā ārīnira quīrātanoa poya zebidia ādjia o quīrā panla quīrāca.

⁷Baribarla Ācōrēnebema jūma bedeapedadacarea animarā cadjirua uria dau care badeba zebalaba ādjira orraya. Maļba ādjira poyapeda beaya. ⁸Dji bewārāra Jerusaleļ puru dromane tapanania. (Jerusaleļ purude dadjirā Boro Jesura crude cachi beasidaa. Āclalaba maļ purura trā jarabadaa “Sodoma” idjaba “Egipto”, Jerusaleļnebemaba cadjiruara abarica obada bēra.) ⁹Puruzabemaba, bedeazabemaba, druazabema bida bēwārā mama tapanla ewari ūbea ēsidra acl panania. Maļ bewārāra idu joubidaēa. ¹⁰Ādji beupedada carea naļ ējūāne beara bāsrīdadia. Bāsrīda panla ādjiza nebiada diadruadia maļ Ācōrēneba bedeabada umé pananaba ādjirāra bia mīga eropanana bēra. ¹¹Baribarla ewari ūbea ēsidra badacarea Ācōrēba ādjira ārēbabisia. Ādji piradralada unupedadara bio dauperasidaa. ¹²Maļbe dji Ācōrēneba bedeabadaba bedeada bajānaa jīgua ūrīsidāa. Nāwā jarasia: “Nama ātaa zedādua.” Ara maļda ādji ume dji quīrūba acl panane jārārāne bajānaa wāsidaa.

¹³Maļbe de uremiada dji cābāyā uresia. Maļba Jerusaleļ purude deda zocārā coracuasia.^a Ēberārāda siete mil quinisidaa. Maļne dji zocai beara bio daupera duanla Ācōrē bajāne bla bia bedeasidaa.

¹⁴Maļ mīā djuburi beadi jarađara jōsia. Baribarla jīrūarebema mīā djuburi beadi jarađara dārāēne zeya.^b

Jīrūarebema cachiru zađa

¹⁵Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba idji cachirura zāsia.^c Maļne bajāne zocārā nāwā jīgua bedeasidaa:

Dadjirā Boro Ācōrēda, idjia ēdra edabari diai jarađa ume naļ ējūānebema boroda panesidaa.^d

Idiba ātaa Ācōrēra ewariza jūmarā Boroda baya.

¹⁶Maļbe veinticuatro drōārāda ādji bugue biya quirude Ācōrē quīrāpita chūmeanada chirāborode bārru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa.

¹⁷Nāwā jarasidaa:

z 11:4. Zacaria 4:1-14. **a 11:13.** Zocārā. Griego bedeade bl bla “la décima parte.”

b 11:14. Mīā djuburi beadi jarađara ūbea panla. Apocalipsi 8:13. **c 11:15.** *Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba.* Cāpūrā bedeade bl bla “séptimo ángel.” **d 11:15.** *Idjia ēdra edabari diai jarađa.* Griego bedeade “idji Crito” bl bla.

Dairā Boro Ācōrē jūma poya ɓa, ɓara naārāeda ɓasia idjaba wadibida ɓaa.^e

ɓa ɓɓa waibɓa ɓada unubi ɓa bēra idjaba jūmarā Boroda ɓeda bēra daiba bia ɓaada a panɓa.

¹⁸ Druazabemarāra ɓa ume quīrūbucasiɗaa. Baribɓaɓ ɓa cawa oi ewarira jūesia.^f Idibɓaɓ ɓa beudarāra cawa oya.

Mañne ɓa nezocarā ɓaɗeba bedepedaɗarāa, ɓa ēberārāa, ɓa waya ɓea dji dromarāa, eɗaara ɓearāa biɗa ɓa ne biada diaya aɗjia opedaɗa quīrāca.

Baribɓaɓ nañ ējūāne cadjirua opedaɗara ɓa bié ɓaya.

¹⁹ Mañbe Ācōrē de droma bajāne ɓara ewasia. Mañ dede eɗa Ācōrē ley wagabada baurudeda mña unusia. Mañne baada purewa eɗa nūmesia, jururua nūmesia, idjaba dji cābāyā ɓae nūmesia. Nañ ējūāra ure nūmesia idjaba hieloda cue quīrāca jurru nūmesia.

Wērā Juañba ununa

12 ¹ Ne jarai waibɓada bajāne odjasia. Mña unusia wērāba āmādauda wua quīrāca jā ɓada.^g Idji jīrūra jedeco ārā ɓasia. Doce chīdauda borobari quīrāca jā ɓasia. ² Mañ wērāra ɓiogoa ɓasia. Warra toide nūma bēra puaba ɓiabadjia.

³ Mañbe dewara ne jaraida bajāne odjasia. Mña je droma purega ɓada unusia. Mañ jeba boroda siete erobasia idjaba cachuda die erobasia. Nepeda boroza jā ɓeasia. ⁴ Idji druba jārāwēɓaɓɓa chīdauda berara ēsidra bajāneba nañ ējūānaa jurrubisia.^h Mañ jera wērā warra toi carea ɓama nūmesia warra zaque ara toɓaɗada mī carea. ⁵ Mañne wērāba umaquīrā warrada tosia. (Mañ warraba quīrā djuburia neé jūma nañ ējūāne ɓeaa idji bedeada iñā obiya).ⁱ Baribɓaɓ jeba mī naēna Ācōrēba mañ warrara ātaa edesia idji bugue biya quirude chūmɓama. ⁶ Mañbe wērāra ējūā pōāsa ewaraga ɓamaa mīrū wāsia. Mama 1,260 ewari idjira waga erobai carea Ācōrēba jūma o erobasia.

⁷ Māwānacarea bajānebema nezoca dji droma Miguel abadada idjiare panɓ nezocarā sida je ume bajāne djōbucasiɗaa. Mañne jera idjiare panɓ sida djōbucasiɗaa. ⁸ Baribɓaɓ jeba, idjiare panɓ biɗa poyadaé basía. Mañ bēra aɗjira bajāne waa poya pananaé basía. ⁹ Mañne je dromara, jūma idjiare panɓ sida nañ ējūānaa ɓatabuesiɗaa. Mañ jera naēnaeɗa baɗa dama basía. Idji trāra Diauru idjaba Satana abadaa.^j Idjia nañ ējūāne ɓeara jūma cūrūga erobɓa.

e 11:17. Griego bedeade ācɓaɓ cartade idjaba ɓá ɓaa: “Idjaba zeida ɓaa.” **f 11:18.** ɓaa cawa oi ewarira jūesia. Griego bedeade nāwā ɓá ɓaa: “ɓa quīrūbi ewarira jūesia.”

g 12:1. Mañ wērāba judiorānebemada jara ɓaa. **h 12:4.** Berara ēsidra. Griego bedeade ɓá ɓaa “la tercera parte.” **i 12:5.** Quīrā djuburia neé. Griego bedeade ɓá ɓaa: “Jiorroba iñā obiya.” Salmo 2:7-9. **j 12:9.** Griegoɗe bedea diauruba jara ɓaa: “Djārā bié jarabari.” Satana trāba jara ɓaa: “Dji quīrū.”

- ¹⁰Mañbe mña ũrísia aḅaada bajãne jĩgua bedea ḅada. Mañba nãwã jarasia: Idibara dadji Ācōrēba idji ēberārara ēdra edabaraa. Idibara idji ḅḅadeba jūmarā boroda ḅaya. Crito idjia ēdra edabari diai jaraḁaba jūma poya erobaya. Dadji djabarā bié jarabarida bajãneba uḁaa ḅatabuesidaa. Idjia āsa, diamasi biḁa dadji Ācōrē quĩrāpita djabarāra bié jarabadjia.
- ¹¹Dadji djabarāba Oveja Zaque oa erozoaḁaba idjaba idji bedea jara pananeba poyasidaa. Ādjirā Crito carea beaḁira wayaḁaé basía, ātebala beuḁi carea panasidaa.
- ¹²Mañ bēra jūma bajãne ḅeara ḅasriḁaḁadua! Baribara nañ ējũane ḅeara, pusade ḅea sida miã djuburi beaḁia diaurura bārāmaa zeda bēra. Idjira dārā ḅaéda cawa ḅa bēra bio quĩrũ ḅa.
- ¹³Jeba cawasia idjira nañ ējũanaa ḅatabuesidaa. Mañ carea wērā warra toḁara bié oi carea ēpēsia. ¹⁴Baribara jeba bié orāmārēa Ācōrēba wērāa nejōḅa droma ida diasia ējũa pōasa ewaraga ḅamaa wābari wāmārēa. Mama Ācōrēba idjira poa ũbea ēsidra waga erobaí carea jūma o erobasia. ¹⁵Mañ bēra jeba idji iteḁeba baidoda do quĩrāca cumabuesia wērāra do ḅarrea edemārēa. ¹⁶Baribara egoroba wērāra carebasia. Egorora yā dogopeḁa jeba iteḁeba do quĩrāca cumabueḁara jūma dosia. ¹⁷Mañ carea jera wērā ume bio quĩrūsia. Ara mañḁa idjira wērāneba yōpeḁaḁa waabemarā ume djōne wāsia. Mañ yōpeḁaḁara Ācōrē bedea ijā o ḅearāa, Jesucritoba jaradiada ijā ḅearāa.

Animarā minijĩchia ḅa pusadeba odjaḁa

- 13** ¹Māwānacarea jera pusa īḅaḁe nūmesia.^k Mañne mña unusia animarā minijĩchia ḅada pusadeba odjabaraḁa. Mañ animarāra siete boroda idjaba die cachuda erobasia. Cachuza nepeda jã ḅeasia. Boroza Ācōrē bié jara ḅa bedeaḁa trã quĩrāca ḅá erobeasia. ²Mañ animarā mña ununara imama gorogoroa quĩrāca ḅasia. Idji jĩrũra wi jĩrũ quĩrāca ḅasia. Idji itera imama ite quĩrāca ḅasia. Jeba mañ animarāa idji ḅḅaḁa diasia. Idjaba idji bugue biya quirude chūmebisia nañ ējũane ḅeara poya erobamārēa. ³Mañ animarā boro aba cōnara anina bara ḅasia. Mañ cōnaba idjira wārāda beuida ḅasia baribara dji cōnara ani ḅasia. Mañ carea jūma nañ ējũane ḅeaba cawa crĩchadaé basía. Mañ bēra idjira ēpēsidaa. ⁴Ādjirāba jea bia bedebabadjidaa, idji ḅḅara mañ animarāa diada bēra. Idjaba dji animarāa biḁa bia bedebabadjidaa. Nãwã jarabadjidaa: “¿Caida nañ animarā quĩrāca ḅa? ¿Caida idji ume poya djōi?” ⁵Ācōrēba mañ animarāa idu jarabisia ara idjidra dji dromada idjaba Ācōrēra bié taḅaḁa. ⁴²jeḁeco nañ ējũane ḅeada idu poyabisia. ⁶Mañne

k 13:1. *Jera pusa īḅaḁe nūmesia.* Griego bedeaḁe ḁcara cartade ḅá ḅa: “Mñra pusa īḅaḁe nūmesia.” Ḃcara Bibliade mañ bedeara 12:18ḁe ḅá ḅa.

idjia Ācōrēda, Ācōrē trāda, Ācōrē Ɂamabemada, jūma bajāne Ɂea sīda bié jarabadjia. ⁷Idjaba Ācōrēba iduaribisia mañ animarāra idji ēberārā ume djōnapeda poyamārēā. Iduaribisia puruzabemada, bedēazabemada, druazabema sīda poya erobamārēā. ⁸Mañne jūma nañ ējūāne Ɂeaba mañ animarāa bia bedēabadjidāa. Nañ ējūā oi naēna ādji trāra Oveja Zaqueba eroba cartade Ɂaé Ɂeasia. Mañ cartade ēberārā ewariza zocai Ɂeadi trāda jūma Ɂa Ɂaa. ⁹Dji Ɂawara bara Ɂaba ūrīdua:

¹⁰ AɁalda preso Ɂeida Ācōrēba quīrīā Ɂabara, preso Ɂeya.

AɁalda necoba Ɂeuida quīrīā Ɂabara, necoba Ɂeuya.^l

Mañ carea Ācōrē ēberārāba bio droadida panla idjaba bio ijā pananida panla.

Animarā minijīchia Ɂa egorodeba odjada

¹¹ Māwānacarea māa dewara animarā minijīchia Ɂada egorodeba odjabara unaia. Mañ animarāba cachu zaqueda umé erobasia oveja zaque cachu quīrāca. Baribara je bedēabara quīrāca bedēabadjia. ¹²Idjira pusadeba odjada animarāare Ɂasia. Mañne animarā pusadeba odjadaba jarabarara idjia ēberārāa jūma ijā obibadjia. Mañ bēra jarasia jūma nañ ējūāne Ɂeaba animarā pusadeba odjadaa bia bedēadamārēā. Mañ animarā boro cōna aninara Ɂeuida Ɂadamīna wadi zocai Ɂasia. ¹³Animarā egorodeba odjadaba ne ununaca waiɁa Ɂeada ocuabadjia. ēberārāba aɁ panlne urua sīda bajāneba nañ ējūānaa Ɂaebisia. ¹⁴Ācōrēba iduaribisia egorodeba odjada animarāba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarā trāneba poya o Ɂamārēā.^m Māwā egorodeba odjada animarāba nañ ējūāne Ɂeara cūrūgasia. Djōbada necoba animarā cōna wadi zocai Ɂa za quīrāca Ɂada idjia obisia.ⁿ Māwā odacarea idjia jarasia jūmarāba maḡḡa bia bedēadamārēā. ¹⁵Ācōrēba iduaribisia animarā egorodeba odjadaba animarā jwaba oda zocai Ɂaira diaida.^o Mañbe animarā jwaba odara bedēasia. Mañ jwaba oda animarāba idjia bia bedēadaēra jūma quenabisia. ¹⁶Mañ awara egorodeba odjada animarāba jūmarāa sēyāda ādji jawa arade wa dratude Ɂabisia. Dji dromarāa, dji edaara quedēaa, ne bara Ɂeaa, ne neé quedēaa, nezocarāa, nezocarāēa bīda mañ sēyāda Ɂabisia. ¹⁷Ababe mañ sēyā erobeaba poya ne nēdodida panasīdaa idjaba poya nēdobuedida panasīdaa. Mañ sēyāra pusadeba odjada

l 13:10. Jeremia 15:2; 43:11. **m 13:14.** Ācōrēba iduaribisia egorodeba odjada animarāba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarā trāneba poya o Ɂamārēā. Mañ bedēara idjaba nāwā traducida Ɂaa: “Diauruba egorodeba odjada animarāa Ɂabada diasia mañ ne ununacara pusadeba odjada animarā trāneba poya o Ɂamārēā.” **n 13:14.** Djōbada necoba animarā cōna wadi zocai Ɂa za quīrāca Ɂada idjia obisia. Mañ bedēara idjaba nāwā traducida Ɂaa: “Djōbada necoba cōna waya zocai Ɂeada animarā quīrāca Ɂada idjia obisia.” **o 13:15.** Ācōrēba iduaribisia animarā egorodeba odjadaba animarā jwaba oda zocai Ɂaira diaida. Mañ bedēara idjaba nāwā traducida Ɂaa: “Diauruba idjia Ɂabada diasia pusadeba odjada animarā zaca Ɂa zocai Ɂabimārēā.”

animarã trãa wa idji trãnebema numeroa. ¹⁸Mañ numeroa caida jara ða cawai careara ne cawa ðaida ðla. Cricha cawa ðaba poya cawaya caida jara ðda. Mañ numerora ëberã trãda mãwã ðla. Idji numerora naãgaa: 666.

144 mil ëberã trãpedada

14 ¹Mãwãnacarea mãa unusia Oveja Zaquera Sioã eya borode nũmlda. Idji ume ëberãrãda 144 mil panasidaa. Ádjirã dratude Oveja Zaque trãda, dji Zeza trã sida ðal erobeasia. ²Mañne bajãnaa mãa ùrĩa do bũga nũm quĩrãca, baa jururua nũm quĩrãca. Mãa ùrĩnara arpa zabadarãba biya zá duan quĩrãca ðasia. ³Mañne Ácõrẽ bugue biya quiru quĩrãpita, animarã zaca zocai ðea quĩmãrẽ pan quĩrãpita, veinticuatro drõarã quĩrãpita bida trãbi djiwidida trã duanasidaa. Ni abalba mã trãbira poya trã cawaðé basía. Ababe mã 144 mil ëberãrã Ácõrẽba naã ëjũãnebema ëdra edaðaba trã cawasidaa. ⁴Mañ ëberãrã wẽrã adua ðeasia. Ácõrẽ itea ni maãrĩ bida bié ðeadaé basía. Oveja Zaque wãbarlza ëpëbadaa. Ácõrẽba ádjirãra idji itea, Oveja Zaque itea bida ðeadamãrẽã naã ëjũãnebemada ëdra edasia. Néudebema naãrã ewaða Ácõrẽa diada quĩrãca panla. ⁵Sewara ni aba bida oðacaa. Abeda cadjirua neé beaa.

Bajãnebema nezoca ùbea panaba jarapedada

⁶Mãwãnacarea mãa bajãnebema nezocada unusia bajãne wãbaribusida. Idjia bedea biada erobasia jũma naã ëjũãnebemarãa, druazabemarãa, bedezabemarãa, puruzabemarãa bida jarai carea. Mã bedeara ewariza mãwã ðaya. ⁷Idjia nãwã jĩgua jarasia: “¡Ácõrẽa wayaðadua! Idjia cawa oi ewarira jũena bẽrã idjidra dji dromaana adadua. Bajãda, egoroda, pusada, baido bogadra ðea sida oða bẽrã idjia bia bedeaðadua.”

⁸Mañ bajãnebema nezoca caidu dewarada zepeda nãwã jarasia: “Babilonia puru dromara jũma ãrĩa. Wãrãda jũma ãrĩa. Mã purudebemarãba auðua o duanlba druazabemarãa abarica cadjiruada obisidaa itua õgo diablda quĩrãca.”

⁹⁻¹⁰Mañ bajãnebema nezoca wãnacarea dewarada wãbari zesia. Idjia nãwã jĩgua jarasia: “Bariduaba animarã minijichia ðla, jawaba oða idji za quĩrãca ðla bida bia bedeaibarl, idjaba dratude wa jawade mã animarã sãyada idu ðabibarl, Ácõrẽba quĩrũbideba mã ëberãra bio bié ðaya uva ða asega ða dawabarl quĩrãca. Mã ëberãra jũma bajãnebema nezocarã quĩrãpita, Oveja Zaque quĩrãpita bida azupre uruaba bio bia mĩga ðaya. ¹¹Mañ ëberã bia mĩga ðama taba uruara quica baya. Ewariza cowa nũmaya. Bariduaba animarã minijichia ðla, jawaba oða idji za quĩrãca ðla bida bia bedeaibarl, ãnãũnira neé ðaya. Mã animarã trã idu ðabipedadaba ãsa, diamasi bida ãnãũnira neé panania.” ¹²Mañ carea Ácõrẽ ëberãrãba naã ëjũãne bio droaðida panla. Idjia ãjã obi ða bedeada ãjã o ðeaðida panla idjaba Jesura bio ãjã pananida panla.

¹³Māwānacarea mġa bajānaa ūrġsia aba nāwā bedeabara: “Cartade nāwā bġdua: idiba ġtaa bia beadia dadjirā Boro Jesu ġġa panane beubadara.”

Maġne Ācōrē Jaureba nāwā jarasia: “Wārāda bia beadia. Ādjirāra bia mġga panananebemada ānāūnia. Ādjia bia opedada carea Ācōrēba ne biada bajāne diaya.”

Ācōrēba naġ ējūāne bea cawa oidebema

¹⁴Māwānacarea mġa ġtaa acabara de ġrārā torroda unusia. Ēberā zaca bġda maġ ġrārā ġrġ chūmġa unusia.^p Nepe oro oġada ġġa basia. Idji ġawade neco pewedeā era bġda eroġasia. ¹⁵Māwā bġde Ācōrē de droma bajāne bġdeba nezocada aba dajadaa zepeda dji ġrārā ġrġ chūmġa nāwā ġġgua jarasia: “Ējūānebema néura ġūma purea tabġa. Ewai jara nūmġa bēra bġ necoba ewadua.” ¹⁶Ara maġda ġrārā ġrġ chūmġa idji necoba naġ ējūānebema néura ġarima ababe orrawe tubġrġba ġūma ewasia.

¹⁷Maġbe dewara nezocada Ācōrē de droma bajāne bġdeba dajadaa zesia. Idjia biġa neco pewedeā era bġda eroġasia. ¹⁸Maġne quera babada bajāne bġmaġba dewara nezocada zesia. Maġ nezocaba quera babada uruada urua eroġabaria. Idjia bajānebema nezoca neco pewedeā era eroġġa nāwā ġġgua jarasia: “Ējūānebema uvara ġūma purea nūmġa bēra bġ neco pewedeā era bġba uvara dji camġne ewadua.” ¹⁹Ara maġda bajānebema nezocaba idji necoba naġ ējūānebema néura ġarima ababe orrawe tubġrġba uvara camġne ġūma ewasia. Maġbe uvara dji biwadġgabadaġe cuabuesia dji ġa pġai carea. Maġba jara bġa Ācōrēba cawa oidebemada. ²⁰Uvara Jerusaleġ puru dajada biwadġgasia. Maġne oada mamaġba mġga weabari wāsia.^q Dji nābuada cawayo ite ġġbada ġtġade ġūēsia.

Bajānebema nezoca siete panġba bia mġgabidiġebema

15 ¹Wayacusa ne jarai waibġada mġa bajāne unusia. Maġ ne jarai carea mġa cawa crġchaē besia. Bajānebema nezocarāda siete panasidaa. Ādjirāza ġrūarebema bia mġgabidira aba eropanasidaa. Maġ bia mġgabi siete panġ ġūma māwānacarea Ācōrē quġrūbideba cawa oira ġōya.

²Maġ awara mġa pusa quġrāca unusia vidrio quġrāca ēsā quiruda idġaba urua nūmġa. Maġ icawa ġūma dji animarā minġġchia bġ ġġpedadaēra duanasidaa. Ādjirāba maġ animarāa, ġawaba oġa idji za quġrāca bġa biġa bia bedeadaē basġa idġaba idji trġnebema numeroda ādji dratude, ġawade biġa idu bġbidaē basġa. Ācōrēba arpa diaġada ādjirāba eropanasidaa.

³Arpa zabadaġe Ācōrē nezoca Moise trġābida, Oveja Zaque trġābi sida nāwā trġā panasidaa:

p 14:14. *Ēberā zaca bġda.* Griego bedeade bġ bġa: “Naġ djara edadaca bġda.” Abari quġrāca jara bġa Daniel 7:13. **q 14:20.** *Mġga weabari wāsia.* Griego bedeade nāwā bġ bġa: “1,600 estadia weabari wāsia.” Cāpūriā bedeade jara bġa “300 kilómetro weabari wāsia.”

Dairã Boro Ācōrē jūma poya ɓa, ɓa o ɓara waiɓa ɓa.

ɓa o ɓa carea ēberārāba cawa crīchadaē panabadaa.

Jūmarā Boro, ɓa o ɓara jipa ɓa idjaba aride ɓa.’

⁴ Dairã Boro, ɓaiba ɓara wayaē ɓai?

ɓaiba ɓara dji dromaana aē? ɓadɾa dji wārā Ācōrēa.

Druazabemarāda zedapeda ɓa bia bedeadia ɓa jipa o ɓara unubida bēā.

⁵ Māwānacarea ātaa acɓarade mla Ācōrē deda bajāne unusia. Dji edaara ɓa dejāne wua eatɓa jira ɓara ewa nūmasia. ⁶ Mañ dedeba bajānebema nezoca siete panɓa dajadaa zesidaa. Bia mīgabidi siete panɓa eropanasidaa. Lino wua oda totroa dorrodoɾroa quiruda jɓ panasidaa. Ādji ju caita oro odaɓa trājɓa ɓeasia. ⁷ Mañbe animarā zaca zocai ɓe quimārē panɓnebema ɓaɓɓa ādjirāa epedeco jūgurua oro odaɓa ɓa ɓa diasia. Mañ epedecora ewariza zocai ɓa Ācōrē quīrūbiba bira ɓeasia.^s ⁸ Mañbe Ācōrē dorrodoɾroaba, ɓaɓa bida idji dede eda cowaga nūmesia. Mañba ni ɓaɓa mañ dede eda poya wānaē ɓasia ɓa bajānebema nezocarā siete panɓa bia mīgabidi siete panɓa jōɓaradaa.

Ācōrēba jīrūarebema bia mīgabi siete panɓa

16 ¹ Mañbe mla ūrīsia ɓaɓa Ācōrē de bajāne ɓadeba jigua bedearada. Mañba bajānebema nezocarā siete panɓa nāwā jarasia: “Jāɓ siete epedeco jūgurua Ācōrē quīrūbiba bira ɓeaa ējūānaa weabuede wānadua.” ² Ara mañda ɓa wāpeda idji epedecode ɓaɓa nañ ējūānaa weabuesia. Mañba animarā minijīchia ɓa trɓ dratude wa jɓwade ɓa eroɓeaa, mañ animarā za quīrāca ɓa jɓwaba odaɓa bia bedeabada sida aida cadjirua minijīchia ɓaɓa jūma birasia.

³ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓaɓa pusade weabuesia. Mañba pusara oa babisia. Ēberā beuda oa quīrāca ūmesia. Mañne jūma pusade zocai ɓeaa quinisidaa.

⁴ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓaɓa doza idjaba baido bogadɾa ɓeaa weabuesia. Mañba baidora jūma oa bacuasias. ⁵ Mañne mla ūrīsia baido wagabari bajānebema nezocaba Ācōrēa nāwā jarabarada:

ɓadɾa dji wārā Ācōrēa! ɓara idi ɓa idjaba naēna ɓasia. ɓa ēberārā jipa cawa osia.

⁶ Ādjirāba ɓa ēberārā oada, ɓadeba bedeabadarā oa sida erozoabisidaa.

Mañ carea ɓa ādjirāa oada dobibarɓa ādjia biē opeɓa quīrāca.

⁷ Mañbe mla ūrīsia ɓaɓa bajāne ɓa quera babadamaɓa nāwā jarabarada: “Dai Boro Ācōrē jūma poya ɓa, wārāda ɓa jipa aride cawa obaria.”

r 15:3. *Jūmarā Boro*. Griego bedeadē ācārɓ cartade ɓa ɓa “Ācōrē ēberārā boro” wa “ewariza ɓa boro.” s 15:7. Epedeco Ācōrē quīrūbiba bira ɓaɓa jara ɓa Ācōrēba cawa oidebemada.

⁸Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓada ɓmāɗau ɓrɓ weabuesia. Maɓba ɓmāɗaura wetara uruabisia ēberārāda bāmārēã.

⁹ɓmāɗau jɓwɓrɓāba āɗjirā bio babɗa carea Ācōrēda bié jarabadjidaa, idjiabarɓ mɓwā bia mɓgabi ɓa bērā. Baribarɓ āɗjia cadjirua obadara igaradaé basía idjaba Ācōrēɗrɓ dji dromaana adaé basía.

¹⁰Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓada animarā minijichia ɓa bugue ɓrɓ weabuesia. Ara maɗda maɓ animarāba poya ɓa druade ewarira pāima nūmesia. Maɓne puaba ēberārāba āɗji quīrāmera cabadjidaa. ¹¹Āɗji pua carea, āɗji aida carea Ācōrē bajāne ɓada bié jarabadjidaa. Baribarɓ āɗjia cadjirua obadara igaradaé basía.

¹²Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓada Euprate do waiɓade weabuesia. Ara maɗda dora poasia ɓmāɗau odjabariareba druazabema bororā djōne zebɗade bia chānamārēã.

¹³Idjaba mɓa jai cadjirua baujīā quīrāca ɓeada ūbea unusia. Aɓa je iteɗeba ēɗrasia. Aɓa animarā minijichia ɓa iteɗeba ēɗrasia. Idjaba Ācōrēneba bedeabari dji wārāé ɓa iteɗeba aɓa ēɗrasia.^t ¹⁴Maɓ jairāba ne ununaca waiɓada quīrātanoa obadjidaa. Idjaba jūma druazabema bororāmaa wānapeda jarasidaa ābaa Ācōrē ume djōne wānamārēã. Ācōrē dji droma ɓaba jūmarā poyai ewaride mɓwā djōnia. ¹⁵⁻¹⁶Maɓ bororāra ējūā Armagedoɓ abadamaa djōne edesidaa. Maɓ trɓra hebreo bedeaa.

(Jesuba nɓwā jarasia:) “jŪrīnadia! Ne draabari quīrāca mɓra cawaéne zeya. Bio bia ɓeadaɗi dau ɓɓa ɓeara idjaba cacuaɗe jɓbada jɓ ɓeara. Mɓwā mɓ zebɓɓade āɗjira ācada ɓeadaéa ni quīrā peradaéa.”

¹⁷Māwānacarea jirūarebema nezocaba idji epedecode ɓada naɓ dedaade weabuesia. Maɓne Ācōrē de bajāne ɓadeba idji bugue biya quīrumaɓba bedeaba nɓwā jīgua jarasia: “Ya jōsia. Waaéa.” ¹⁸Ara maɗda baara purewa eda nūmesia, dji cābāyā ɓae nūmesia, jururua nūmesia, idjaba de uremiada dji cābāyā ure nūmasia. Ācōrēba ēberā oda ewarideba maɓ de uremia quīrāca wadi urecaa. ¹⁹Maɓ de uremiaba egorora drapeda puru droma ɓadada puru ūbea panɓ quīrāca tabesia. Idjaba jūma naɓ ējūānebema purura ārīsidaa. Ācōrēba quīrādoae basía Babilonia puru dromada cawa oi carea. Idji quīrūbideba maɓ purura bio cawa osia uva ɓa bio asega ɓa dawabarɓ quīrāca. ²⁰De uremiaba pusade morro ɓeara, eya ɓea sida jūma nēbabisia. ²¹Bajāneba hieloda mōgara waiɓa quīrāca ēberārā ɓrɓ jurrusia. Maɓ hielu zaɓlara berara cien libra ɓeasia.” Maɓ hielu jurru nūmaɓa bio mɓga panɓ bērā ēberārāba Ācōrēda bié jarasidaa.

t 16:13. *Ācōrēneba bedeabari dji wārāé.* Ācōrēneba bedeabari dji wārāéra Juaɓba naārā unusia animarā minijichia ɓa quīrāca egorodeba odjabarɓada. Apocalipsi 13:11-18.

u 16:21. Griego bedeade ɓɓ ɓaa “talento aba.” Cāpūrīā bedeade ɓɓ ɓaa “cuarenta kilos.”

Juałba wērā auđuwa ununa

17 ¹Bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aba mālmaa zepeda nāwā jarasia: “Wāna. Māla acłbiya sāwā Ācōrēba wērā auđuwa trł ɓaga ɓada cawa oida. Mał wērāra do zocārā łrł chūmabaria. ²Nał ejūānebema bororāba idji ume cadjiruada obadjidaa. Idjaba mał wērāba auđuwa o ɓada unu panł bēra nał ejūānebemarāba auđuada obadjidaa ituaba beu duanł quīrāca.”

³Ara małda Ācōrē Jauredeba ɓade bajānebema nezocaba mālra ejūā pōasa ewaraga ɓadaa edesia. Mama māl unusia wērāda animarā minijīchia ɓa łrł chūmłda. Mał animarāra purea ɓasia idjaba trł zocārā Ācōrē bié jara ɓada idji cacuade ɓł eroɓasia. Mał animarāba siete boroda idjaba die cachuda eroɓasia. ⁴Mał wērāba wua pursupursua ɓada idjaba purea ɓada jł ɓasia. Oroba, mōgara nēbaaba, neta nēɓla ɓa biɗa djio ɓasia.” Taza oro oɗada idji jłwade eroɓasia. Mał tazara ne jūma Ācōrēba quīrācaba idjaba jūma mał wērāba auđuwa o ɓaba bira ɓasia. ⁵Ēberāba cawaié ɓa trłda idji dratuɗe eroɓasia. Nāwā ɓł ɓasia:

Mālra Babilonia puru dromaa. Mālra wērā auđuwarā papaa, idjaba ne jūma nał ejūāne Ācōrēba quīrāca papaa.

⁶Acłɓarłde māl cawasia mał wērāra Ācōrē ēberārā oaba, Jesudebema jaradia panł carea beapedada oaba beu chūmłda.

Mał wērā ununa carea māl cawa crīchaé ɓesia. ⁷Małbe bajānebema nezocaba mālā nāwā iwidisia: “¿Sāwāērā cawa crīchaé ɓa? Mał wērānebemada, idji edeɓarł animarā minijīchia ɓadebema siɗa māl cawabiya. Animarā siete boro eroɓadebemada, die cachu eroɓadebema siɗa cawabiya. ⁸ɓla ununa animarā minijīchia ɓara naēna zocai ɓasia, idira neéa, baribarł ewari aba uria dau care ɓadeba ēɗraya. Māwānacarea Critoba idjira ewariza bié ɓaya. Nał ejūāne ɓeaba idji unubłdade cawa crīchadaé panenia. Nał ejūā oi naēna ādjirā trłra ewariza zocai beadi cartade ɓlé ɓesia.

⁹ɓla ununaba ne jara quīrā ɓa cawai careara ne cawa ɓaida ɓla. Siete bororāba jara ɓla siete eyada. Mał siete eya łrł dji wērā auđuada chūmł. ¹⁰Idjaba mał siete bororāba jara ɓla ēberārā bororāda siete panłda. Mał siete bororānebemada juesuma beusidaa. Aɓaɓa waɗi ēberārāra poya eroɓla. Idjaba aɓabemada wadi odjaé ɓla. Baribarł idji zeɓarłde ēberārā boroda ɓeimīna dārā ɓaéa. ¹¹Animarā minijīchia ɓa naēna ɓada idi neéba jara ɓla ēberārā boro dewara zeidebemada. Idjira mał siete bororānebemaa. Critoba idjira ewariza bié ɓaya.

¹²ɓla die cachu ununaba jara ɓla ēberārā bororā die pananinebemada. Ādjirāra wadibida ēberārā bororāéa. Baribarł animarā minijīchia ɓara ēberārā boroda ɓeɓarłde ādjirā siɗa ēberārā bororāda beaɗia. Māwāmīna dārānaéa.” ¹³Mał die bororāba aɓari crīchada eɗaɗia. Ādji druara

v 17:4. *Neta nēɓla ɓla.* Griego bedeadé ɓł ɓla “perla.” w 17:12. *Dārānaéa.* Griego bedeadé nāwā ɓł ɓla: “Hora aɓabe ēberārā bororāda beaɗia.”

animarã minijichia ɛɓ ɗawaeda ɓaɗia. ¹⁴Maɓne aɗjirãra Oveja Zaque ume djonía. Baribaraɓ Oveja Zaqueba aɗjirãra poyaya idjida jũma dji droma ɓea Boro bẽrã idjaba jũma bororã cãyaɓara dji dromaara ɓa bẽrã. Poyabaraɗde idji bio iɗa panara idji ume panania. Aɗjirãra trãsia idjaba edasia.”

¹⁵Maɓbe bajãnebema nezocaba mɓa nãwã jarasia: “Wẽrã auɗua chũmama ɓa doda zocãrã unusia. Maɓ do zocãrãba jara ɓa puruzabemada, bedezabemada, druazabema sida. ¹⁶ɓa die cachu ununaba, animarã minijichia ɛɓ biɗa maɓ wẽrã auɗua ɓara igaradapeda quĩrãmania. Maɓ bẽrã jũma idjia eroɓara jãrĩnia. Aɓeda acaɗa ɓaɗia. Aɗjirãba idji djarada codia idjaba babuedia. ¹⁷Ãcõrẽba maɓ die bororã sode ɓasia idjia quĩrĩ ɓa quĩrãca oɗamãrẽa. Maɓ carea abari crĩchada edadapeda aɗji druara animarã minijichia ɛɓ ɗawaeda ɓaɗia aba Ãcõrẽba jaraɗara jũma mãwãɓaraɗaa. ¹⁸ɓa ununa wẽrã auɗuaba puru dromada jara ɓa. Maɓ puruɗebema boroba druazabema bororãda idji ɗawaeda eroɓa.”

Ãcõrẽba Babilonia puru cawa oɗa

18 ¹Mãwãnacarea mɓa bajãnebema nezocada unusia bajãneba eɗaa zebraɗa. Maɓra dji droma ɓasía. Idji dorroorrooba naɓ ẽjũara ãnaga nũmesia. ²Idjia nãwã jigua jarasia:

!Babilonia puru dromara ãrĩsia! !Wãrãda jũma ãrĩsia! Ẽberãrã neẽa, aɗebraɓ jairãda mama panabadaa.

Jũma jai cadjirua ɓeara mama panabadaa. Jũma iɓana Ãcõrẽ quĩrãpita mititia ɓeara mama panabadaa.^x

³Maɓ puruɗebemarãba auɗua o ãuanɓa druazabemarãa abarica cadjiruada obisiɗaa itua ogo ãiabɗa quĩrãca.

Druazabema bororãba abari quĩrãca obaɗjidaa wẽrã auɗua ume ãaunemabɗa quĩrãca.

Maɓ carea Babilonia purura jũma ãrĩsia.

Maɓ puruba ne bia waiɓɗa jũmawãya eɗa quĩrĩ ɓaɗa bẽrã naɓ ẽjũãnebema ne nẽdobueɓaɗarãda ne ɓarasiɗaa.

⁴Maɓbe mɓa ãrĩsia abaɓa bajãneba nãwã jarabaraɗa:

Mɓ ẽberãrã, Babilonia puruɗebemada ãya wãɓaraɗaɗua jãɓ puruba cadjirua o ɓa quĩrãca orãnamãrẽa.

Mãwãra Ãcõrẽba jãɓ puru cawa oɓaraɗe ɓãrãra cawa oẽa.

⁵Jãɓ puruba jũmawãya cadjiruada o ɓa. Aɗji cadjiruara mōgara pã bueɗa quĩrãca bajãnaa jũesia.

Jũma aɗjia cadjirua opeɗaɗara Ãcõrẽba quĩrãdoae ɓa.

⁶Jãɓ purura biẽ oɗaɗua ãjãrã biẽ oɗa quĩrãca.

Idjia ãjãrã biẽ oɗa cãyaɓara ɓarima umẽ biẽara oɗaɗua.

Idjia ãjãrãra biẽ osia uva ɓa asega ɓa ogo ãiabara quĩrãca.

x 18:2. Griego bedeadẽ ãcara cartade naɓ sida ɓa ɓa: “Jũma animarã Ãcõrẽ quĩrãpita mititia ɓeara mama panabadaa.”

Mañ bēṛā idjira ɓarima umé biéara oɗadua uva ɓa asega ɓa ɓarima umé ōgo diabadā quīṛāca.

7 Jāḷ purura bio bia mīgabiɗadua idjaɓa bio sopuabiɗadua ādji purura dji dromaana a panɓ bēṛā idjaɓa ne biada aɗuba eropanɓana a panɓ bēṛā.

Jāḷ puruba nāwā crīcha ɓa: “Māra wēṛā dji droma idji buguede chūmɓ quīṛāca ɓa.

Māra pēdra wēṛā quīṛāca ɓléa. Māra sopua ɓaéa.”

8 Māwā crīcha ɓa bēṛā dārāéne jāḷ puruɗebemarāra quiniɓia, sopuaba jīāɓia, idjaɓa jarababa bié duanania.”

Dadjirā Boro Ācōrē jūma poya ɓaba cawa obaṛɓde jāḷ purura babueya.

9 Jāḷ puru ume druazabema bororāba cadjiruada obadjidāa daunemabɓda quīṛāca. Idjaɓa jāḷ puruba ne bia aɗuba eroɓɓdeɓemada edapedāda bēṛā ne barasidāa. Mañ carea jāḷ puru bá nūmɓ cowaa unubɓdade jīāɓia.

10 Waya panania Ācōrēba Babilonia puru cawa oɗa quīṛāca ādjirā siɗa cawa oida. Mañ carea tamɓa aɓ panɓne nāwā jaradā:

¡Mīā dɓuburi, mīā dɓuburi Babilonia puru droma ne jūma obari ɓadara!

Ācōrēba jāḷ purura isabe cawa osia.

11 Naḷ ējūānebema ne nēdobueɓadara mañ puru carea aujīāɓia ādjia nēdobue panɓ nēdodira neé ɓai bēṛā. 12 Mañ puruɗe ne jūmada nēdobueɓadjidāa: oroda, paratada, mōgara nēɓa ɓeada, neta nēɓa ɓeada, dji biara ɓa lino wuada, seda wuada, wua pursupursua ɓada, wua purea ɓada, bacuru tūā quēdeada, elepante quida oɗada, bacuru nēɓa ɓa oɗada, bronce oɗada, jiorro oɗada, marmol mōgara oɗa siɗa nēdobueɓadjidāa.” 13 Idjaɓa canelada, ne jūma tūāpa quēdeada, incienso querada, mirra querada, olibano querada, uva ɓada, olivo dragada, harina biada, trigoda, pacada, ovejada, cawayoda, carreta siɗa nēdobueɓadjidāa. Ēberārā siɗa nēdobueɓadjidāa nezocada ɓeadamārēa.

14 Jūma mañ nēdobueɓadarāba nāwā jaradā: “Ne jūma jāḷ puruba awua ɓadara neé ɓesia. Jāḷ puruba parata waibɓa eroɓadara, ne biya quēdea aɗuba eroɓada siɗa jūma jōsia. Waa edadaéa.” 15 Wārāda mañ puruɗa ne jūma nēdobueɗe wāɓadapedadara bio ne barasidāa. Ādjirāba waya panania Ācōrēba mañ puru cawa oɗa quīṛāca ādjirā siɗa cawa oida. Mañ carea tamɓa aɓ panɓne nāwā aujīāɓia:

16 ¡Mīā dɓuburi, mīā dɓuburi jāḷ puru droma ɓadara!

Jāḷ purura wēṛā lino wua dji biara ɓaba djio ɓa quīṛāca ɓasia.

Wua pursupursua ɓaba idjaɓa purea ɓaba djio ɓa quīṛāca ɓasia.

y 18:8. *Dārāéne*. Griego bedeaɗe ɓá ɓa: “Ewaride abaɓde.” z 18:12. *Elepante quida*. Cāpūriā bedeaɗe ɓá ɓa “marfil.”

Oro odaba, neta nēbla ɬaba, mōgara nēbla quedeaba djio ɬa
quĩrāca ɬasia.^a

17 Baribara jāñ puruba ne bara ɬadara isabe jōsia.

Jūma barcodebema bororāba, barcode wābadaba, barcode trajabadaba, pusade
trajabada bida tamaba aca duanania. 18 Mañ puru bá nūma cowaa unubade
nāwā jigua jaradía: “¿Sālgā puruda jāñ puru quĩrāca ɬa?” 19 Mañbe sopuaba
ādji boro l̄r̄l̄ egoro porada jāmāpodapeda nāwā jigua aujīania:

¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāñ puru droma ɬadara! Jāñ purura ne
bara ɬada bēra, barco erobeara

jāma ne barasidaa. Baribara jāñ purura isabe jūma ārīsia.

20 ¡Jūma bajāne ɬeara ɬasridadadua jāñ purura ārīna bēra!

Ācōrē ēberārā, Jesuba diabuedarā, Ācōrēneba bedeabadarā sida
ɬasridadadua.

Jāñ puruba bārā bié oda carea Ācōrēba cawa osia.

21 Mañbe bajānebema nezoca dji dromaba mōgara waiɬlada yu droma
quĩrāca ɬada edapeda ɬatabuesia. Māwā obaraɬe nāwā jarasia:

Mañ mōgara juerza pusadaa ɬatabueda quĩrāca Babilonia puru
dromara isabe jūma ārīya. Mañ purura waa ununaéa.

22 Mañ purude arpa, chiru, cachiru zá duana sida waa ūrīnaéa.

Ēberārāra trā duana sida waa ūrīnaéa.

Mañ purude ne obadara waa ununaéa. Yude ne ɬa duana jiguada
waa ūrīnaéa.

23 Mañ purude ībīrā uruara waa ununaéa. Quima edabade ɬasrida
ɬaga nūmara waa ūrīnaéa.

Mamabema ne nēdobuebadara nañ ējūane dji dromada ɬeasia.

Mamabema jāībanarāba druazabemarāda jūma cūrūgabadjidaa.

Mañ carea purura jūma ārīsia.

24 Ācōrēneba bedeabadarā beapedada carea, Ācōrē ēberārā beapedada
carea, idjaba jūma nañ ējūane beapedada carea bida mañ purura
bedeade ɬa.

Bajānebemarāba Ācōrēba bia bedeapedada

19 1 Māwānacarea m̄la bajānaa zocārā nāwā bedea duanaɬa ūrīsia.
¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra! Idjiabara ēberārāra ēdra
edasia. Idjidra dji dromaara ɬa idjaba dji ɬalara ɬa.

2 Idjia jipa aride cawa obaria. Wērā audua trā ɬaga ɬadara cawa osia
mañ wērāba cadjirua o ɬadeba jūma nañ ējūanebemarāa abarica
cadjiruada obida bēra.

Ācōrēba mañ wērāra bié ɬasia idji nezocarāda quenana bēra.

3 Wayacusa nāwā jigua jarasidaa:

a 18:16. Neta nēbla ɬa. Cāpūrīā bedeade ɬá ɬa “perla.”

¡Biya quirua dadjirã Boro Ñcõrẽra! Jãã puru bá nũm cowaara
ewariza cowa nũmaya.

4 Mañne veinticuatro drõãrãda, animarã zaca zocai ðea quĩmãrẽ pana
sida chĩrãne ðarru copanesidaa Ñcõrẽa bia bedeadĩ carea. Ñcõrẽ idji
bugue biya quirude chũmãne ãdjirãba nãwã bia bedeasidaa:

¡Maãgara wãrãa!^b ¡Dadjirã Boro Ñcõrẽra biya quirua!

5 Idjaba mĩa ãrĩa Ñcõrẽ bugue biya quirumaãba aba nãwã bedeaãrãda:

¡Jũma Ñcõrẽ nezocarã, dadjirã Ñcõrẽa bia bedeadadua!

¡Ñcõrẽ waya ðearã, idjĩa bia bedeadadua! ¡Dji droma ðeaba, dji
edaara ðea bida bia bedeadadua!

Oveja Zaque quima edai ewari

6 Mañbe zocãrã jĩgua bedea duanãda mĩa ãrĩa. Mañra do jururuga
nũm quĩrãca ðasia, baa dji cãbãyã ðaebãrã quĩrãca ðasia. Ñdjirãba nãwã
jara duanasidaa:

¡Biya quirua dadjirã Boro Ñcõrẽra!

¡Dadjirã Boro Ñcõrẽba jũma poya o ða! ¡Idjidrã jũmarã Boroa!

7 ¡Þãsrĩdadĩa! ¡Capĩpiadĩa! Idjidrã dji Dromaana adĩa, Oveja Zaque
quima edai ewarira jũena ðerã. Idji quima baira djiosia.

8 Ñcõrẽba idjira dji biara ða lino wua totroa dorroddorrea quiruba djiobisia.
(Mañ biara ða lino wuaba jara ða Ñcõrẽ ðeberãrãba jipa obadaðebemada.)

9 Bajãnebema nezocaba mĩa jarasia: “Cartade nãwã ðadua: Oveja Zaque
quima edabãrã carea ne cobadamaa jãredarãda bio bia ðeaa.” Idjaba
jarasia: “Maãgara wãrã bedea Ñcõrẽba jaradaa.”

10 Ara maãda mĩa bajãnebema nezoca jĩrũ caita chĩrãne ðarru cobesia
idjĩa bia bedei carea. Baribãrã idjia mĩa jarasia: “Jãwã orãdua, ãtebãrã
Ñcõrẽabãrã bia bedeadua. Mĩa Ñcõrẽ nezocada jãwã quirua ða quĩrãca
idjaba djabarã Jesuba jaradiada ijã ðea quĩrãca.”

Jesuba jaradiadara Ñcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedeaabibaria.^c

Cawayo torro ãrã zeda

11 Mãwãnacarea mĩa unusia bajãne eda wãbadada ewa nũmãda.
Cawaẽne cawayo torroda odjasia. Mañ cawayo ãrã chũmãra “Bedea Aba
Þã” idjaba “Wãrã Ara” abadaa. Idjia ðeberãrãba jipa cawa obaria idjaba jipa
o ðaðeba dji quĩrũ ume djõbaria. 12 Idji daura tãba quĩrãca urua ðasia.
Nepeda zocãrã jã ðasia. Idji boroðe trãda ðã eroðasia baribãrã ababe
idjiabãrã mañ trãra cawa ðasia. 13 Idjia cacuaðe jã ðara oade tã edada
basĩa. Idji trãra Ñcõrẽ Bedea abadaa.^d 14 Idji caidu bajãnebema sordaorãda

b 19:4. *Wãrãa.* Griego bedeaðe ðã ða: “Amén.” **c 19:10.** *Jesuba jaradiadara Ñcõrẽ
Jaureba idji nezocarãa bedeaabibaria.* Griego bedeaðe mañra ebuda ðãã. **d 19:13.** *Juañ
1:1.*

cawayo torro bea ãrã zesidaa. ãdjia cacuada jã beara dji biara ba lino wua totroa quiru basia. Ni maãrã bida mititiaẽ beasia. ¹⁵ ãcõrẽ Bedea abada itedeba djõbada neco pewedea bada odja basia druazabemarã poyai carea. Idji jawade eroba jiorro odaba adjirãa ijã obiye.^e Uva biwadagabara quirãca adjirãra cawa oya ãcõrẽ jũma poya baba quirũbideba mãwã cawa obi bẽrã. ¹⁶ Idjia ãrã jã bade idji bacara ãrã naã trãda ba eroba: “Jũmarã bororã cãyãbara dji dromaara ba, idjaba jũma dji droma bea Boro.”

¹⁷ Maãbe mã unusia bajãnebema nezocada ãmãdau ãrã nũmãda. Idjia jũma ne mĩguia cobada ãta wãbaribadarã mãwã jĩgua jarasia: “Zedadua. ãbaa dji jawadadua ne codi waibã ãcõrẽba o bama. ¹⁸ Mama eberãrã boro djarada, sordaorã boro djarada, mẽsrã bea djarada, cawayo djarada, cawayo ãrã wãbada djara sida codia. Jũma eberãrã djarada codia: nezocaẽ djarada, nezoca djarada, dji edaara quedea djarada, idjaba dji dromarã bea djara sida codia.”

¹⁹ Maãbe mã unusia animarã minijichia bada, naã ejũãnebema bororãda, jũma adji sordaorã sida abaa dji jawe duanãda. Cawayo ãrã chũma ume, idjiare panã sordaorã ume djõni carea duanasidaa. ²⁰ Djõbadade cawayo ãrã chũmba animarã minijichia bara, ãcõrẽneba bedeabari dji wãrãẽ sida jidasia. Maã ãcõrẽneba bedeabari dji wãrãẽba animarã minijichia ba trãneba ne ununaca waibã beada obadjia. Mãwã animarã minijichia ba sãyã idu bábipedadara jũma cürügabadjia. Maã animarã za quirãca ba jawaba oãaa bia bedeapedadara cürügabadjia. Cawayo ãrã chũmba mã animarã minijichia bara, ãcõrẽneba bedeabari dji wãrãẽ sida zocai panãda tãba urua azupre bara uruga nũmane batabuesia. ²¹ Djõbada neco idji itedeba odja baba dewararãda jũma quenasia. Maãbe jũma ne mĩguia cobada ãta wãbaribadara mã djara co duanãba jawũãsidaa.

Mil poa

20 ¹ Mãwãnacarea mã bajãnebema nezocada edaa zebãrãda unusia. Idjia uria dau care ba jũãtrã ba ewabarida erobasia. Idjaba carena omoga chũmãda idji jawade erobasia. ² Jera jidapeda mil poa jã basia. Maã jera drõã naẽnabema damaa, diauru idjaba Satana abadaa. ³ Bajãnebema nezocaba idjira uria dau care bade edaa batabuepeda jũãtrã nũmsia ni abalãba poya ewarãnamãrẽã. Mãba diauruba druazabemarãda waa cürügaẽa aba mil poa jõbãrãdaa. Mil poa badacarea idjira ẽrã baya naã ejũãne dãrãẽ bamãrẽã.

⁴ Maãbe mã bugueda zocãrã unusia. Maã ãrã chũmeara ãcõrẽba basia Crito ume dji bororãda beadamãrẽã. Idjaba mã eberãrã obã tãpedada jaureda unusia. Mãwã obã tãsidaa Jesuba jaradiada ijã panã carea idjaba ãcõrẽ bedea jaradia panã carea. Adjirãba animarã minijichia

ɓ́laa, idji za quĩrāca ɓ́la jawaba odaa biɗa bia beɗeadaé basía. Idji sēyāra ādji dratude, jawade biɗa idu ɓ́laɗiɗaé basía. Ādjirāra ɓ́rēɓadapeda Crito ume dji bororāda mil poa panesidaa. ⁵Maɓ ɓ́rēɓapedadara Ācōrēba naārā ɓ́rēɓabiɗa basía. Dewara beuɗarāra ɓ́rēɓadaé basía aba mil poa jōnacarea. ⁶Ācōrēba naārā ɓ́rēɓabi ēberārāra bio bia beaɗia. Ādjirāra waa beuɗaéa, āteɓara Ācōrē sacerdoterāda, Crito sacerdoterā sida beaɗia.^f Idjaba mil poa Crito ume dji bororāda beaɗia.

Ācōrēba diauru taɓa uruade ɓ́atabueda

⁷Mil poa jōnacarea diaurura jɓ́ ɓ́adada ērā ɓ́aya. ⁸Maɓne idjia jūma druaza cūrūgade wāya. Gog druadeɓemarāda, Magog druadeɓemarā sida cūrūgaya. Maɓ druadeɓema sordaorāda pusa īɓa quĩrāca zocārā panɓda edeya Ācōrē ēberārā ume djōnamārēā. ⁹Jūma naɓ ējūāra ādjirāba biraya. Maɓne Ācōrēba quĩrā ɓ́la puruda, idji ēberārā duanɓmaa auɗu jūrā edaɗia. Baribara Ācōrēba uruada bajāneba ɓ́aebiya. Maɓba ādjirāra jūma bá quenaya. ¹⁰Māwānacarea Ācōrēba diaurura ēberārā cūrūga eroɓadada taɓa urua azupre bara uruga nūmɓne ɓ́atabueya. Naēna Ācōrēba animarā minijichia ɓ́ada, Ācōrēneba beɗeabari dji wārāé sida maɓ taɓa uruade ɓ́atabuesia. Mama ādjira, diauru sida ewariza āsa, diamasi biɗa bio bia mīga panania.

Ācōrēba bugue waiɓaa torroa ɓ́adeba cawa oi

¹¹Māwānacarea mɓa bugue waiɓaa torroa ɓ́ada unusia. Maɓ buguede chūma sida unusia. Idji quĩrāpita jūma naɓ ējūāra, bajā sida nēɓasidaa. Ni abaɓba waa ununaé basía. ¹²Idjaba mɓa unusia beupeɗadarā dji dromarāda, dji edaara queɗea sida Ācōrē quĩrāpita duanɓda. Maɓne cartada ewaracuasía. Maɓ cartade jūma ēberārāba opeɗadada ɓ́l ɓ́easía. Dewara carta sida ewarasia. Maɓ cartade ewariza zocai beaɗi ēberārā trāda ɓ́l ɓ́easía. Jūma beupeɗadara Ācōrēba cawa osia ādjirāba opeɗada quĩrāca. Jūma ādjia opeɗadara cartade ɓ́l basía. ¹³Jūma pusade beupeɗadara Ācōrē quĩrāpita zesidaa. Aɓeɗa jūma beupeɗada jaurera ādji panabadamaɓba Ācōrē quĩrāpita zesidaa.^g Maɓbe Ācōrēba ādjiza cawa osia ādjia opeɗada quĩrāca. ¹⁴Beuɗira Ācōrēba jōbisía taɓa uruade ɓ́atabueɓara quĩrāca. Beupeɗada panabada ējūā sida taɓa uruade ɓ́atabuesia. Ācōrēba bariduada taɓa uruade ɓ́atabueiɓara, ɓ́arima umé beusiada abadaa. ¹⁵Ēberārā ewariza zocai beaɗi cartade trɓ́ ɓ́aé ɓ́eara Ācōrēba taɓa uruade ɓ́atabuesia.

Ējūā djiwiɗi idjaba bajā djiwiɗi

21 ¹Māwānacarea mɓa bajā djiwiɗiɗa, ējūā djiwiɗi sida unusia. Maɓne naɓ ējūāra, bajā sida neé basía. Pusa sida neé basía.

f 20:6. *Waa beuɗaéa.* Griego beɗeade nāwā ɓ́l ɓ́aa: “Barima umé beuɗaéa.” Barima umé beuɗiɗa jara ɓ́aa Ācōrē neé taɓa uruade bia migadiɗa. Apocalipsi 20:14.

g 20:13. *Beupeɗada panabada.* Griego beɗeade ɓ́l ɓ́aa “Hades.”

²Idjaba m̃la unusia Ācōrē puru djiwiidi Jerusaleñ abadada idji ðamaλba bajāneba edaa zebarλda.^h Mañ purura biya querasia wērā quima edabarλde bio djio ða quīrāca. ³Mañbe m̃la ūrīsia abalda Ācōrē bugue biya quirumaλba nāwā jīgua bedeabarλda.ⁱ “jŪrīnadia! Idira Ācōrēra ēberārā tāēna ða. / Idjira ādjirā ume ðaya. Mañne ādjirāra idji ēberārāda ðeadia. Wārāda idjidrλ ādjirā ume ðaya idjaba ādjirā Ācōrē ðaya. ⁴Ādji daubara idjia jūma jareya. Jūma naēna ðadara jōna bēra waa beudaēa, jīānaēa, aujīānaēa, idjaba puara neē ðaya.”

⁵Mañbe dji bugue biya quirude chūmaλba nāwā jarasia: “M̃la ne jūma djiwidida o ða.”

Idjaba nāwā jarasia: “Nañ bedeara cartade ðadua wārā bedeā bēra idjaba wārāda māwāi bēra.”

⁶Māwānacarea idjia m̃la nāwā jarasia: “M̃la oida ðadara jūma osia. M̃la dji Alpaā idjaba dji Omegaa.^k Mañba jara ða m̃la dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Bariduada opichia ðabarλ, m̃la baido bogadrλ ðada bari dobiya. Mañ baidoba zocai ðaida diabarλ. ⁷Cadjirua poyapedadarāba jūma maλgara edadia warraba dji zezadeba ne edabari quīrāca. M̃la ādji Ācōrē ðaya idjaba m̃la warrarāda ðeadia. ⁸Baribarλ Crito ēpēni carea waya ðeara, m̃la bedeā ījānaē ðeara, m̃la quīrāca o ðeara, mīā beabadara, auđu obadara, jāībanara, jawaba oða ācōrē ījā ðeara, sewaida ðe sīda tλba urua azupre bara uruga nūmañe bia mīga ðeadia. Ācōrēba bariduada tλba uruade ðatabueibarλ, ðarima umē beusiada abadaa.”^l

Jerusaleñ djiwiidi

⁹Mañbe bajānebema nezocarā siete epeðeco eropananada aba m̃lamaa zesia. Mañ bajānebema nezocarāba ādji epeðecode siete eropananaba nañ ējūāne ðeara jīrūare bia mīgabisidaa.^m Dji m̃lamaa zedaba nāwā jarasia: “Wāna. M̃la acλbiya Oveja Zaqueba quima edabarλda.”

¹⁰Ara maλda Ācōrē Jauredeba ðade idjia m̃la eya waība λtλ ðamaa edesia. Mama unubisia Ācōrē puru djiwiidi Jerusaleñ abadada Ācōrē ðamaλba bajāneba edaa zebarλda. ¹¹Ācōrē dorrodorroaba mañ purura dorrodorroa ðasia. Urua ðasia mōgara biya quiru nēba ða quīrāca, jaspe mōgara quīrāca. Ēsā querasia vidrio quīrāca. ¹²Mañ purura λtλ mōgaraba auđu jūrā ca ðasia. Eða wābadara doce panasidaa. Eða wābadaza bajānebema nezocada aba ðasia. Mañ awara Israel warrarā doce panana trλda eða wābadaza aba ða ðeasia. ¹³Eða wābadara āmādañ odjabariare

h 21:2. M̃. Griego bedeade λcarλ cartade ða ða: “M̃, Juaλba unusia.” **i 21:3.** Ācōrē bugue biya quirumaλba. Griego bedeade λcarλ cartade ða ða: “Bajāneba.” **j 21:3.** Ācōrē. Griego bedeade ða ða: “Ācōrē wua de.” **k 21:6.** Griego alfabetode alpa dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. **l 21:8.** Apocalipsi 20:6,14. **m 21:9.** Apocalipsi capítulo 16.

ũbea panasídaa, ãmãdau ãabariare ũbea panasídaa, orro ãbaare ũbea panasídaa, idjaba dewarabema orroare ũbea panasídaa.” ¹⁴Mañ puru auđu jũrã ca ãara doce mōgara ãrã ãasia. Mōgaraza Oveja Zaqueba doce diabuedarã trãda ãba ãã ãasia.

¹⁵Bajãnebema nezoca mã ume bedea ãadaba ĩjũã zabada oro oðada erobasia. Puru, dji eða wãbada, puru auđu jũrã ca ãa sida zai carea erobasia. ¹⁶Mañ ĩjũã zabadaba bajãnebema nezocaba purura zasía. Dji puru zaðara jũmaena abarica ãasia. Dji drasoara, dji jedea sida abarica ãasia. Dji zaðara 2,200 kilómetro ãasia.^o Dji drasoada, dji ãtãada, dji jedea sida jũmaena abarica ãasia. ¹⁷Mañbe puru auđu jũrã ca ãa sida zasía. Dji zaðara bicaca 144 ãasia.^p Nañ ĩjũãnebemarãba zabada quĩrãca bajãnebema nezocaba zasía.

¹⁸Mañ purura jũmaena oro idji awa quiru oða basía. Mañra vidrio ĩsã quiru quĩrãca ãasia. Dji puru auđu jũrã ca ãara jaspe mōgaraba caða basía. ¹⁹Mañ auđu jũrã ca ãara doce mōgara ãrã ãasia. Mañ mōgarara jũmaena biya queðeasia. Naãrãbemada jaspe mōgara basía. Mañare zapiro mōgarada ãasia. Mañare ágata mōgarada ãasia. Mañare esmeralda mōgarada ãasia. ²⁰Mañare ónice mōgarada ãasia. Mañare cornalina mōgarada ãasia. Mañare crisólito mōgarada ãasia. Mañare berilo mōgarada ãasia. Mañare topacio mōgarada ãasia. Mañare crisopraso mōgarada ãasia. Mañare jacinto mōgarada ãasia. Jĩrũare amatista mōgarada ãasia. ²¹Mañ puruðe eða wãbada doce panãra neta nẽbãa ãa oða basía.^q Eða wãbadaza neta ãba oða basía. O puru ĩsi ãara oro idji awa quiru oða basía. Mañra ĩsã querasia vidrio quĩrãca.

²²Mañ puruðe Ācõrẽ de dromara mãa unuẽ basía neẽ bẽrã. Ĕberãrãba dadjirã Boro Ācõrẽ jũma poya ãa quĩrãpita, Oveja Zaque quĩrãpita biða bia bedeadia idji de dromane obadapedada quĩrãca. ²³Ãmãdau neẽ, jedeco neẽ biða mañ purura ãna nũmabaria Ācõrẽ dorroðorroaba, Oveja Zaqueba ðia ãa ãnaa biða. ²⁴Mañ puru ãnaaba druaza ãna beaðia jũmarãda mañ ãnaane nĩbaðamãrẽã. Idjaba druazabema bororãba ne bia eropanãra mañ puruðaa ededia.^r ²⁵Diamasira neẽ bai bẽrã mañ puruðe eða wãbadara ewariza jũãtrãðaca baya. ²⁶Jũma druazabemarãba ne bia eropanãra mañ puruðaa ededia.^s ²⁷Baribãra ne jũma Ācõrẽba bia unucara mañ puruðe eða edecara panãa. Cadjirua obadara, sewaiða ãea sida eða wãcara panãa. Ābabe ewariza zocai beaði cartade trã ãã beaðra poya eða wãnia. Mañ cartara Oveja Zaqueba erobãa.

n 21:13. Orro ãbaare, dewarabema orroare. Griego bedeadẽ nãwã ãã ãã: “Al lado norte y al lado sur.” **o 21:16.** 2,200 kilómetro. Griego bedeadẽ nãwã ãã ãã “12,000 estadia.” **p 21:17.** Bicaca 144. Cãpũrĩã bedeadẽ ãã ãã “65 metros.” **q 21:21.** Neta nẽbãa ãada. Griego bedeadẽ ãã ãã “perla.” **r 21:24.** Druazabema bororãba ne bia eropanãra mañ puruðaa ededia. Mañ beðeara idjaba nãwã traducida ãã: “Druazabema bororãra mañ puruðaa wãnia Ācõrẽa bia beaði carea.” **s 21:26.** Mañ versiculora idjaba nãwã traducida ãã: “Idjaba druazabemarãra mañ puruðaa wãnia Ācõrẽa bia beaði carea.”

Do zocai ɓai diabari

22 ¹⁻²Māwānacarea bajānebema nezocaba do pāpārā quiruda mǎa unubisia. Ēsā querasia vidrio quīrāca. Maǎ baidoba zocai ɓaida diabaria. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirudeba maǎ dora purudebema o jēda ɓa ēsi wea ɓaa. Do orroza bacuru neǰo zocai ɓai diabarida ɓasia. Maǎ bacurura jedecoza zaubaria. Maǎba jara ɓaa poaza ɓarima doce zaubarida. Maǎ bacuru queduada ɓa druazabemarā cacua bia pananamārēā. ³Ācōrēba bié ɓai jaraɗada maǎ purude neé baya. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirura maǎ purude baya. Mama Ācōrē nezocarāba idjia bia bedeadia. ⁴Idji quīrāra ununia idjaba idji trāra ādjirā dratude ɓa eroɓeadia. ⁵Diamasira neé baya. Dadji Boro Ācōrēba ānaada diai bēra, ībīra neé idjaba āmāda neé biɗa ēberārāra bia ɓeadia. Ewariza ādjirāra idji ume ābaa dji bororāda ɓeadia.

Crito dārāēne zeidebema

⁶Maǎbe bajānebema nezocaba mǎa jarasia: “Jūma naǎ bedeara wārāa idjaba wārāda māwāya. Dadjirā Boro Ācōrēba idjideba bedebadarāa bedebibaria. Idjiabarā bajānebema nezocada diabuesia idji nezocarāa cawabimārēā dārāēne cārēda sāwāida.”

⁷Jesuba jarasia: “īŪrīnadia, mǎra isabe zeya! Naǎ cartade ɓa ɓaa dārāēne cārēda sāwāida. Bio bia ɓaa jūma naǎ cartade jara ɓa ījā ɓara.”

⁸Mǎra Juaā. Jūma maǎgara unusia idjaba ūrīsia. Māwānacarea mǎra bajānebema nezoca jīrū caita chīrāne ɓarru cobesia bia bedei carea. Māwā osia idjia jūma maǎgara unubida bēra. ⁹Baribarā idjia jarasia: “Jāwā orādua, ātebarā Ācōrēabarā bia bedeadua. Mǎra Ācōrē nezocada jāwā quirua ɓa quīrāca, djabarā Ācōrēneba bedebadarā quīrāca, idjaba jūma naǎ cartade jara ɓa ījā ɓe quīrāca.”

¹⁰Idjaba jarasia: “Naǎ cartade ɓa ɓaa dārāēne cārēda sāwāida. Maǎra mērā eroɓarādua jūma dārāēne māwāi bēra. ¹¹Cadjirua o ɓara idji cawa cadjiruade ɓadua. Ne jūma Ācōrēba quīrāca o ɓara idji cawa maǎne ɓadua. Baribarā jipa o ɓaba ewariza jipa o ɓaida ɓaa. Idjaba Ācōrē itea bia ɓara ewariza Ācōrē itea bia ɓaida ɓaa.”

¹²Jesuba jarasia: “īŪrīnadia, mǎra isabe zeya! Zebārāde mǎa jūmarāa ne diai carea eneya ādjia opedada quīrāca. ¹³Mǎra dji Alpaa idjaba dji Omegaa. ⁴Maǎba jara ɓaa mǎra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada.

¹⁴Bio bia ɓeaa cacuaɗe jābada tāto eroɓeara. Ādjirāra purude eɗa wānida panāa neǰo zocai ɓai diabarida jōni carea. ¹⁵Baribarā cadjirua obadara, jāībanara, auɗua obadara, mīā beabadara, jawaba oɗa ācōrē ēpēbadara, idjaba sewa oya ɓeara jūma dajadaare duanenia.”

t 22:13. Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa.

u 22:15. Cadjirua obadarā. Griego bedeadē ɓa ɓaa “usa.”

¹⁶Mãra Jesua. Bajãnebema nezocada diabuesia jũma maãgara djabarã beaza jaramãrẽã. Mãra Davideba zedaa, idjideba tununaa.” Mãra Diapedabema Chĩdau Uruga Æ abadaa.”

¹⁷Ãcõrẽ Jaureba, Oveja Zaque quima abada biã nãwã jara panla: “¡Zedua!” Maã ãrĩ Æba jaraida Æla: “¡Zedua!” Dji opichia Æla zeida Æla baido zocai Æai diabarida domãrẽã. Maã baido do quĩrĩã Æba bari doida Æla.

¹⁸⁻¹⁹Naã cartade Æl Æla dãrãẽne cãrẽda sãwãida. Naã cartade Æl Æla ãrĩ Æearãa mã jaraya: bariduaba naã cartade Æl Æla auðu jaraibãrã, Ãcõrẽba naã cartade bia mĩgai jara Æba idjira bia mĩgabiya. Idjaba bariduaba naã cartade Æl Æla mãrĩ awara jaraibãrã, Ãcõrẽba idjia nejõ zocai Æai diabaridebemada idu jõbiẽa idjaba Ãcõrẽ puruðe eða idu wãbiẽa. Maã nejõnebemada, mã puruðebema sida naã cartade Æl Æla.

²⁰Jũma naã cartade Æl Æla Jesuba wãrãana a Æla. Nãwã jara Æla: “¡Wãrãda mãra isabe zeya!”

Bia Æla isabe zeida.” ¡Zedua dairã Boro Jesu!

²¹Mã quĩrĩã Æla dadjirã Boro Jesuba idji biadeba jũma bãrãra careba Æaia.